

Z A K O N

O POTVRĐIVANJU KONVENCIJE SAVETA EVROPE O SPREČAVANJU I BORBI PROTIV NASILJA NAD ŽENAMA I NASILJA U PORODICI

Član 1.

Potvrđuje se Konvencija Saveta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici, doneta u Istanbulu 11. maja 2011. godine, u originalu na engleskom i francuskom jeziku.

Član 2.

Tekst Konvencije Saveta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici u originalu na engleskom jeziku i u prevodu na srpski jezik glasi:

Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence [Istanbul, 11. V. 2011]

The member States of the Council of Europe and the other signatories hereto,

Recalling the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (ETS No. 5, 1950) and its Protocols, the European Social Charter (ETS No. 35, 1961, revised in 1996, ETS No. 163), the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings (CETS No. 197, 2005) and the Council of Europe Convention on the Protection of Children against Sexual Exploitation and Sexual Abuse (CETS No. 201, 2007);

Recalling the following recommendations of the Committee of Ministers to member States of the Council of Europe: Recommendation Rec(2002)5 on the protection of women against violence, Recommendation CM/Rec(2007)17 on gender equality standards and mechanisms, Recommendation CM/Rec(2010)10 on the role of women and men in conflict prevention and resolution and in peace building, and other relevant recommendations;

Taking account of the growing body of case law of the European Court of Human Rights, which sets important standards in the field of violence against women;

Having regard to the International Covenant on Civil and Political Rights (1966), the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (1966), the United Nations Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women ("CEDAW", 1979) and its Optional Protocol (1999) as well as General Recommendation No. 19 of the CEDAW Committee on violence against women, the United Nations Convention on the Rights of the Child (1989) and its Optional Protocols (2000) and the United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities (2006);

Having regard to the Rome Statute of the International Criminal Court (2002);

Recalling the basic principles of international humanitarian law, and especially the Geneva Convention (IV) relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War (1949) and the Additional Protocols I and II (1977) thereto;

Condemning all forms of violence against women and domestic violence;

Recognising that the realisation of *de jure* and *de facto* equality between women and men is a key element in the prevention of violence against women;

Recognising that violence against women is a manifestation of historically unequal power relations between women and men, which have led to domination over, and discrimination against, women by men and to the prevention of the full advancement of women;

Recognising the structural nature of violence against women as gender-based violence, and that violence against women is one of the crucial social mechanisms by which women are forced into a subordinate position compared with men;

Recognising, with grave concern, that women and girls are often exposed to serious forms of violence such as domestic violence, sexual harassment, rape, forced marriage, crimes committed in the name of so-called "honour" and genital mutilation, which constitute a serious violation of the human rights of women and girls and a major obstacle to the achievement of equality between women and men;

Recognising the ongoing human rights violations during armed conflicts that affect the civilian population, especially women in the form of widespread or systematic rape and sexual violence and the potential for increased gender-based violence both during and after conflicts;

Recognising that women and girls are exposed to a higher risk of gender-based violence than men;

Recognising that domestic violence affects women disproportionately, and that men may also be victims of domestic violence;

Recognising that children are victims of domestic violence, including as witnesses of violence in the family;

Aspiring to create a Europe free from violence against women and domestic violence,

Have agreed as follows:

Chapter I – Purposes, definitions, equality and non-discrimination, general obligations

Article 1 – Purposes of the Convention

1) The purposes of this Convention are to:

a) protect women against all forms of violence, and prevent, prosecute and eliminate violence against women and domestic violence;

b) contribute to the elimination of all forms of discrimination against women and promote substantive equality between women and men, including by empowering women;

c) design a comprehensive framework, policies and measures for the protection of and assistance to all victims of violence against women and domestic violence;

d) promote international co-operation with a view to eliminating violence against women and domestic violence;

e) provide support and assistance to organisations and law enforcement agencies to effectively co-operate in order to adopt an integrated approach to eliminating violence against women and domestic violence.

2) In order to ensure effective implementation of its provisions by the Parties, this Convention establishes a specific monitoring mechanism.

Article 2 – Scope of the Convention

1) This Convention shall apply to all forms of violence against women, including domestic violence, which affects women disproportionately.

2) Parties are encouraged to apply this Convention to all victims of domestic violence. Parties shall pay particular attention to women victims of gender-based violence in implementing the provisions of this Convention.

3) This Convention shall apply in times of peace and in situations of armed conflict.

Article 3 – Definitions

For the purpose of this Convention:

a) „violence against women” is understood as a violation of human rights and a form of discrimination against women and shall mean all acts of gender-based violence that result in, or are likely to result in, physical, sexual, psychological or economic harm or suffering to women, including threats of such acts, coercion or arbitrary deprivation of liberty, whether occurring in public or in private life;

b) „domestic violence” shall mean all acts of physical, sexual, psychological or economic violence that occur within the family or domestic unit or between former or current spouses or partners, whether or not the perpetrator shares or has shared the same residence with the victim;

c) „gender” shall mean the socially constructed roles, behaviours, activities and attributes that a given society considers appropriate for women and men;

d) „gender-based violence against women” shall mean violence that is directed against a woman because she is a woman or that affects women disproportionately;

e) „victim” shall mean any natural person who is subject to the conduct specified in points a) and b);

f) „women” includes girls under the age of 18.

Article 4 – Fundamental rights, equality and non-discrimination

1) Parties shall take the necessary legislative and other measures to promote and protect the right for everyone, particularly women, to live free from violence in both the public and the private sphere.

2) Parties condemn all forms of discrimination against women and take, without delay, the necessary legislative and other measures to prevent it, in particular by:

– embodying in their national constitutions or other appropriate legislation the principle of equality between women and men and ensuring the practical realisation of this principle;

– prohibiting discrimination against women, including through the use of sanctions, where appropriate;

– abolishing laws and practices which discriminate against women.

3) The implementation of the provisions of this Convention by the Parties, in particular measures to protect the rights of victims, shall be secured without discrimination on any ground such as sex, gender, race, colour, language, religion, political or other opinion, national or social origin, association with a national minority, property, birth, sexual orientation, gender identity, age, state of health, disability, marital status, migrant or refugee status, or other status.

4) Special measures that are necessary to prevent and protect women from gender-based violence shall not be considered discrimination under the terms of this Convention.

Article 5 – State obligations and due diligence

1) Parties shall refrain from engaging in any act of violence against women and ensure that State authorities, officials, agents, institutions and other actors acting on behalf of the State act in conformity with this obligation.

2) Parties shall take the necessary legislative and other measures to exercise due diligence to prevent, investigate, punish and provide reparation for acts of violence covered by the scope of this Convention that are perpetrated by non-State actors.

Article 6 – Gender-sensitive policies

Parties shall undertake to include a gender perspective in the implementation and evaluation of the impact of the provisions of this Convention and to promote and effectively implement policies of equality between women and men and the empowerment of women.

Chapter II – Integrated policies and data collection

Article 7 – Comprehensive and co-ordinated policies

1) Parties shall take the necessary legislative and other measures to adopt and implement State-wide effective, comprehensive and co-ordinated policies encompassing all relevant measures to prevent and combat all forms of violence covered by the scope of this Convention and offer a holistic response to violence against women.

2) Parties shall ensure that policies referred to in paragraph 1 place the rights of the victim at the centre of all measures and are implemented by way of effective co-operation among all relevant agencies, institutions and organizations.

3) Measures taken pursuant to this article shall involve, where appropriate, all relevant actors, such as government agencies, the national, regional and local parliaments and authorities, national human rights institutions and civil society organisations.

Article 8 – Financial resources

Parties shall allocate appropriate financial and human resources for the adequate implementation of integrated policies, measures and programmes to prevent and combat all forms of violence covered by the scope of this Convention, including those carried out by non-governmental organisations and civil society.

Article 9 – Non-governmental organisations and civil society

Parties shall recognise, encourage and support, at all levels, the work of relevant non-governmental organisations and of civil society active in combating violence against women and establish effective co-operation with these organisations.

Article 10 – Co-ordinating body

1) Parties shall designate or establish one or more official bodies responsible for the co-ordination, implementation, monitoring and evaluation of policies and measures to prevent and combat all forms of violence covered by this Convention. These bodies shall co-ordinate the collection of data as referred to in Article 11, analyse and disseminate its results.

2) Parties shall ensure that the bodies designated or established pursuant to this article receive information of a general nature on measures taken pursuant to Chapter VIII.

3) Parties shall ensure that the bodies designated or established pursuant to this article shall have the capacity to communicate directly and foster relations with their counterparts in other Parties.

Article 11 – Data collection and research

1) For the purpose of the implementation of this Convention, Parties shall undertake to:

a) collect disaggregated relevant statistical data at regular intervals on cases of all forms of violence covered by the scope of this Convention;

b) support research in the field of all forms of violence covered by the scope of this Convention in order to study its root causes and effects, incidences and conviction rates, as well as the efficacy of measures taken to implement this Convention.

2) Parties shall endeavour to conduct population-based surveys at regular intervals to assess the prevalence of and trends in all forms of violence covered by the scope of this Convention.

3) Parties shall provide the group of experts, as referred to in Article 66 of this Convention, with the information collected pursuant to this article in order to stimulate international co-operation and enable international benchmarking.

4) Parties shall ensure that the information collected pursuant to this article is available to the public.

Chapter III – Prevention

Article 12 – General obligations

1) Parties shall take the necessary measures to promote changes in the social and cultural patterns of behaviour of women and men with a view to eradicating prejudices, customs, traditions and all other practices, which are based on the idea of the inferiority of women or on stereotyped roles for women and men.

2) Parties shall take the necessary legislative and other measures to prevent all forms of violence covered by the scope of this Convention by any natural or legal person.

3) Any measures taken pursuant to this chapter shall take into account and address the specific needs of persons made vulnerable by particular circumstances and shall place the human rights of all victims at their centre.

4) Parties shall take the necessary measures to encourage all members of society, especially men and boys, to contribute actively to preventing all forms of violence covered by the scope of this Convention.

5) Parties shall ensure that culture, custom, religion, tradition or so-called "honour" shall not be considered as justification for any acts of violence covered by the scope of this Convention.

6) Parties shall take the necessary measures to promote programmes and activities for the empowerment of women.

Article 13 – Awareness-raising

1) Parties shall promote or conduct, on a regular basis and at all levels, awareness-raising campaigns or programmes, including in co-operation with national human rights institutions and equality bodies, civil society and non-governmental organisations, especially women's organisations, where appropriate, to increase awareness and understanding among the general public of the different manifestations of all forms of violence covered by the scope of this Convention, their consequences on children and the need to prevent such violence.

2) Parties shall ensure the wide dissemination among the general public of information on measures available to prevent acts of violence covered by the scope of this Convention.

Article 14 – Education

1) Parties shall take, where appropriate, the necessary steps to include teaching material on issues such as equality between women and men, non-stereotyped gender roles, mutual respect, non-violent conflict resolution in interpersonal relationships, gender-based violence against women and the right to personal integrity, adapted to the evolving capacity of learners, in formal curricula and at all levels of education.

2) Parties shall take the necessary steps to promote the principles referred to in paragraph 1 in informal educational facilities, as well as in sports, cultural and leisure facilities and the media.

Article 15 – Training of professionals

1) Parties shall provide or strengthen appropriate training for the relevant professionals dealing with victims or perpetrators of all acts of violence covered by the scope of this Convention, on the prevention and detection of such violence, equality between women and men, the needs and rights of victims, as well as on how to prevent secondary victimisation.

2) Parties shall encourage that the training referred to in paragraph 1 includes training on co-ordinated multi-agency co-operation to allow for a comprehensive and appropriate handling of referrals in cases of violence covered by the scope of this Convention.

Article 16 – Preventive intervention and treatment programmes

1) Parties shall take the necessary legislative or other measures to set up or support programmes aimed at teaching perpetrators of domestic violence to adopt

non-violent behaviour in interpersonal relationships with a view to preventing further violence and changing violent behavioural patterns.

2) Parties shall take the necessary legislative or other measures to set up or support treatment programmes aimed at preventing perpetrators, in particular sex offenders, from re-offending.

3) In taking the measures referred to in paragraphs 1 and 2, Parties shall ensure that the safety of, support for and the human rights of victims are of primary concern and that, where appropriate, these programmes are set up and implemented in close co-ordination with specialist support services for victims.

Article 17 – Participation of the private sector and the media

1) Parties shall encourage the private sector, the information and communication technology sector and the media, with due respect for freedom of expression and their independence, to participate in the elaboration and implementation of policies and to set guidelines and self-regulatory standards to prevent violence against women and to enhance respect for their dignity.

2) Parties shall develop and promote, in co-operation with private sector actors, skills among children, parents and educators on how to deal with the information and communications environment that provides access to degrading content of a sexual or violent nature, which might be harmful.

Chapter IV – Protection and support

Article 18 – General obligations

1) Parties shall take the necessary legislative or other measures to protect all victims from any further acts of violence.

2) Parties shall take the necessary legislative or other measures, in accordance with internal law, to ensure that there are appropriate mechanisms to provide for effective co-operation between all relevant state agencies, including the judiciary, public prosecutors, law enforcement agencies, local and regional authorities as well as non-governmental organisations and other relevant organisations and entities, in protecting and supporting victims and witnesses of all forms of violence covered by the scope of this Convention, including by referring to general and specialist support services as detailed in Articles 20 and 22 of this Convention.

3) Parties shall ensure that measures taken pursuant to this chapter shall:

– be based on a gendered understanding of violence against women and domestic violence and shall focus on the human rights and safety of the victim;

– be based on an integrated approach which takes into account the relationship between victims, perpetrators, children and their wider social environment;

– aim at avoiding secondary victimisation;

– aim at the empowerment and economic independence of women victims of violence;

– allow, where appropriate, for a range of protection and support services to be located on the same premises;

– address the specific needs of vulnerable persons, including child victims, and be made available to them.

4) The provision of services shall not depend on the victim's willingness to press charges or testify against any perpetrator.

5) Parties shall take the appropriate measures to provide consular and other protection and support to their nationals and other victims entitled to such protection in accordance with their obligations under international law.

Article 19 – Information

Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that victims receive adequate and timely information on available support services and legal measures in a language they understand.

Article 20 – General support services

1) Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that victims have access to services facilitating their recovery from violence. These measures should include, when necessary, services such as legal and psychological counselling, financial assistance, housing, education, training and assistance in finding employment.

2) Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that victims have access to health care and social services and that services are adequately resourced and professionals are trained to assist victims and refer them to the appropriate services.

Article 21 – Assistance in individual/collective complaints

Parties shall ensure that victims have information on and access to applicable regional and international individual/collective complaints mechanisms. Parties shall promote the provision of sensitive and knowledgeable assistance to victims in presenting any such complaints.

Article 22 – Specialist support services

1) Parties shall take the necessary legislative or other measures to provide or arrange for, in an adequate geographical distribution, immediate, short- and long-term specialist support services to any victim subjected to any of the acts of violence covered by the scope of this Convention.

2) Parties shall provide or arrange for specialist women's support services to all women victims of violence and their children.

Article 23 – Shelters

Parties shall take the necessary legislative or other measures to provide for the setting-up of appropriate, easily accessible shelters in sufficient numbers to provide safe accommodation for and to reach out pro-actively to victims, especially women and their children.

Article 24 – Telephone helplines

Parties shall take the necessary legislative or other measures to set up state-wide round-the-clock (24/7) telephone helplines free of charge to provide advice to callers, confidentially or with due regard for their anonymity, in relation to all forms of violence covered by the scope of this Convention.

Article 25 – Support for victims of sexual violence

Parties shall take the necessary legislative or other measures to provide for the setting up of appropriate, easily accessible rape crisis or sexual violence referral centres for victims in sufficient numbers to provide for medical and forensic examination, trauma support and counselling for victims.

Article 26 – Protection and support for child witnesses

1) Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that in the provision of protection and support services to victims, due account is taken of the rights and needs of child witnesses of all forms of violence covered by the scope of this Convention.

2) Measures taken pursuant to this article shall include age-appropriate psychosocial counselling for child witnesses of all forms of violence covered by the scope of this Convention and shall give due regard to the best interests of the child.

Article 27 – Reporting

Parties shall take the necessary measures to encourage any person witness to the commission of acts of violence covered by the scope of this Convention or who has reasonable grounds to believe that such an act may be committed, or that further acts of violence are to be expected, to report this to the competent organisations or authorities.

Article 28 – Reporting by professionals

Parties shall take the necessary measures to ensure that the confidentiality rules imposed by internal law on certain professionals do not constitute an obstacle to the possibility, under appropriate conditions, of their reporting to the competent organisations or authorities if they have reasonable grounds to believe that a serious act of violence covered by the scope of this Convention, has been committed and further serious acts of violence are to be expected.

Chapter V – Substantive law

Article 29 – Civil lawsuits and remedies

1) Parties shall take the necessary legislative or other measures to provide victims with adequate civil remedies against the perpetrator.

2) Parties shall take the necessary legislative or other measures to provide victims, in accordance with the general principles of international law, with adequate civil remedies against State authorities that have failed in their duty to take the necessary preventive or protective measures within the scope of their powers.

Article 30 – Compensation

1) Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that victims have the right to claim compensation from perpetrators for any of the offences established in accordance with this Convention.

2) Adequate State compensation shall be awarded to those who have sustained serious bodily injury or impairment of health, to the extent that the damage is not covered by other sources such as the perpetrator, insurance or State-funded health and social provisions. This does not preclude Parties from claiming regress for compensation awarded from the perpetrator, as long as due regard is paid to the victim's safety.

3) Measures taken pursuant to paragraph 2 shall ensure the granting of compensation within a reasonable time.

Article 31 – Custody, visitation rights and safety

1) Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that, in the determination of custody and visitation rights of children, incidents of violence covered by the scope of this Convention are taken into account.

2) Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that the exercise of any visitation or custody rights does not jeopardise the rights and safety of the victim or children.

Article 32 – Civil consequences of forced marriages

Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that marriages concluded under force may be voidable, annulled or dissolved without undue financial or administrative burden placed on the victim.

Article 33 – Psychological violence

Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that the intentional conduct of seriously impairing a person's psychological integrity through coercion or threats is criminalised.

Article 34 – Stalking

Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that the intentional conduct of repeatedly engaging in threatening conduct directed at another person, causing her or him to fear for her or his safety, is criminalised.

Article 35 – Physical violence

Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that the intentional conduct of committing acts of physical violence against another person is criminalised.

Article 36 – Sexual violence, including rape

1) Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that the following intentional conducts are criminalised:

- a) engaging in non-consensual vaginal, anal or oral penetration of a sexual nature of the body of another person with any bodily part or object;
- b) engaging in other non-consensual acts of a sexual nature with a person;
- c) causing another person to engage in non-consensual acts of a sexual nature with a third person.

3) Consent must be given voluntarily as the result of the person's free will assessed in the context of the surrounding circumstances.

4) Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that the provisions of paragraph 1 also apply to acts committed against former or current spouses or partners as recognised by internal law.

Article 37 – Forced marriage

1) Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that the intentional conduct of forcing an adult or a child to enter into a marriage is criminalised.

2) Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that the intentional conduct of luring an adult or a child to the territory of a Party or State other than the one she or he resides in with the purpose of forcing this adult or child to enter into a marriage is criminalised.

Article 38 – Female genital mutilation

Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that the following intentional conducts are criminalised:

- a) excising, infibulating or performing any other mutilation to the whole or any part of a woman's labia majora, labia minora or clitoris;
- b) coercing or procuring a woman to undergo any of the acts listed in point a;
- c) inciting, coercing or procuring a girl to undergo any of the acts listed in point a.

Article 39 – Forced abortion and forced sterilisation

Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that the following intentional conducts are criminalised:

- a) performing an abortion on a woman without her prior and informed consent;
- b) performing surgery which has the purpose or effect of terminating a woman's capacity to naturally reproduce without her prior and informed consent or understanding of the procedure.

Article 40 – Sexual harassment

Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that any form of unwanted verbal, non-verbal or physical conduct of a sexual nature with the purpose or effect of violating the dignity of a person, in particular when creating an intimidating, hostile, degrading, humiliating or offensive environment, is subject to criminal or other legal sanction.

Article 41 – Aiding or abetting and attempt

1) Parties shall take the necessary legislative or other measures to establish as an offence, when committed intentionally, aiding or abetting the commission of the offences established in accordance with Articles 33, 34, 35, 36, 37, 38.a and 39 of this Convention.

2) Parties shall take the necessary legislative or other measures to establish as offences, when committed intentionally, attempts to commit the offences established in accordance with Articles 35, 36, 37, 38.a and 39 of this Convention.

Article 42 – Unacceptable justifications for crimes, including crimes committed in the name of so-called "honour"

1) Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that, in criminal proceedings initiated following the commission of any of the acts of violence covered by the scope of this Convention, culture, custom, religion, tradition or so-called "honour" shall not be regarded as justification for such acts. This covers, in particular, claims that the victim has transgressed cultural, religious, social or traditional norms or customs of appropriate behaviour.

2) Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that incitement by any person of a child to commit any of the acts referred to in paragraph 1 shall not diminish the criminal liability of that person for the acts committed.

Article 43 – Application of criminal offences

The offences established in accordance with this Convention shall apply irrespective of the nature of the relationship between victim and perpetrator.

Article 44 – Jurisdiction

1) Parties shall take the necessary legislative or other measures to establish jurisdiction over any offence established in accordance with this Convention, when the offence is committed:

- a) in their territory; or
- b) on board a ship flying their flag; or
- c) on board an aircraft registered under their laws; or
- d) by one of their nationals; or
- e) by a person who has her or his habitual residence in their territory.

2) Parties shall endeavour to take the necessary legislative or other measures to establish jurisdiction over any offence established in accordance with this Convention where the offence is committed against one of their nationals or a person who has her or his habitual residence in their territory.

3) For the prosecution of the offences established in accordance with Articles 36, 37, 38 and 39 of this Convention, Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that their jurisdiction is not subordinated to the condition that the acts are criminalised in the territory where they were committed.

4) For the prosecution of the offences established in accordance with Articles 36, 37, 38 and 39 of this Convention, Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that their jurisdiction as regards points d and e of paragraph 1 is not subordinated to the condition that the prosecution can only be initiated following the reporting by the victim of the offence or the laying of information by the State of the place where the offence was committed.

5) Parties shall take the necessary legislative or other measures to establish jurisdiction over the offences established in accordance with this Convention, in cases where an alleged perpetrator is present on their territory and they do not extradite her or him to another Party, solely on the basis of her or his nationality.

6) When more than one Party claims jurisdiction over an alleged offence established in accordance with this Convention, the Parties involved shall, where appropriate, consult each other with a view to determining the most appropriate jurisdiction for prosecution.

7) Without prejudice to the general rules of international law, this Convention does not exclude any criminal jurisdiction exercised by a Party in accordance with its internal law.

Article 45 – Sanctions and measures

1) Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that the offences established in accordance with this Convention are punishable by

effective, proportionate and dissuasive sanctions, taking into account their seriousness. These sanctions shall include, where appropriate, sentences involving the deprivation of liberty, which can give rise to extradition.

2) Parties may adopt other measures in relation to perpetrators, such as:

- monitoring or supervision of convicted persons;
- withdrawal of parental rights, if the best interests of the child, which may include the safety of the victim, cannot be guaranteed in any other way.

Article 46 – Aggravating circumstances

Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that the following circumstances, insofar as they do not already form part of the constituent elements of the offence, may, in conformity with the relevant provisions of internal law, be taken into consideration as aggravating circumstances in the determination of the sentence in relation to the offences established in accordance with this Convention:

- a) the offence was committed against a former or current spouse or partner as recognised by internal law, by a member of the family, a person cohabiting with the victim or a person having abused her or his authority;
- b) the offence, or related offences, were committed repeatedly;
- c) the offence was committed against a person made vulnerable by particular circumstances;
- d) the offence was committed against or in the presence of a child;
- e) the offence was committed by two or more people acting together;
- f) the offence was preceded or accompanied by extreme levels of violence;
- g) the offence was committed with the use or threat of a weapon;
- h) the offence resulted in severe physical or psychological harm for the victim;
- i) the perpetrator had previously been convicted of offences of a similar nature.

Article 47 – Sentences passed by another Party

Parties shall take the necessary legislative or other measures to provide for the possibility of taking into account final sentences passed by another Party in relation to the offences established in accordance with this Convention when determining the sentence.

Article 48 – Prohibition of mandatory alternative dispute resolution processes or sentencing

1) Parties shall take the necessary legislative or other measures to prohibit mandatory alternative dispute resolution processes, including mediation and conciliation, in relation to all forms of violence covered by the scope of this Convention.

2) Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that if the payment of a fine is ordered, due account shall be taken of the ability of the perpetrator to assume his or her financial obligations towards the victim.

Chapter VI – Investigation, prosecution, procedural law and protective measures

Article 49 – General obligations

1) Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that investigations and judicial proceedings in relation to all forms of violence covered by the scope of this Convention are carried out without undue delay while taking into consideration the rights of the victim during all stages of the criminal proceedings.

2) Parties shall take the necessary legislative or other measures, in conformity with the fundamental principles of human rights and having regard to the gendered understanding of violence, to ensure the effective investigation and prosecution of offences established in accordance with this Convention.

Article 50 – Immediate response, prevention and protection

1) Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that the responsible law enforcement agencies respond to all forms of violence covered by the scope of this Convention promptly and appropriately by offering adequate and immediate protection to victims.

2) Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that the responsible law enforcement agencies engage promptly and appropriately in the prevention and protection against all forms of violence covered by the scope of this Convention, including the employment of preventive operational measures and the collection of evidence.

Article 51 – Risk assessment and risk management

1) Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that an assessment of the lethality risk, the seriousness of the situation and the risk of repeated violence is carried out by all relevant authorities in order to manage the risk and if necessary to provide co-ordinated safety and support.

2) Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that the assessment referred to in paragraph 1 duly takes into account, at all stages of the investigation and application of protective measures, the fact that perpetrators of acts of violence covered by the scope of this Convention possess or have access to firearms.

Article 52 – Emergency barring orders

Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that the competent authorities are granted the power to order, in situations of immediate danger, a perpetrator of domestic violence to vacate the residence of the victim or person at risk for a sufficient period of time and to prohibit the perpetrator from entering the residence of or contacting the victim or person at risk. Measures taken pursuant to this article shall give priority to the safety of victims or persons at risk.

Article 53 – Restraining or protection orders

1) Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that appropriate restraining or protection orders are available to victims of all forms of violence covered by the scope of this Convention.

2) Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that the restraining or protection orders referred to in paragraph 1 are:

- available for immediate protection and without undue financial or administrative burdens placed on the victim;
- issued for a specified period or until modified or discharged;
- where necessary, issued on an *ex parte* basis which has immediate effect;
- available irrespective of, or in addition to, other legal proceedings;
- allowed to be introduced in subsequent legal proceedings.

3) Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that breaches of restraining or protection orders issued pursuant to paragraph 1 shall be subject to effective, proportionate and dissuasive criminal or other legal sanctions.

Article 54 – Investigations and evidence

Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that, in any civil or criminal proceedings, evidence relating to the sexual history and conduct of the victim shall be permitted only when it is relevant and necessary.

Article 55 – *Ex parte* and *ex officio* proceedings

1) Parties shall ensure that investigations into or prosecution of offences established in accordance with Articles 35, 36, 37, 38 and 39 of this Convention shall not be wholly dependant upon a report or complaint filed by a victim if the offence was committed in whole or in part on its territory, and that the proceedings may continue even if the victim withdraws her or his statement or complaint.

2) Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure, in accordance with the conditions provided for by their internal law, the possibility for governmental and non-governmental organisations and domestic violence counsellors to assist and/or support victims, at their request, during investigations and judicial proceedings concerning the offences established in accordance with this Convention.

Article 56 – Measures of protection

1) Parties shall take the necessary legislative or other measures to protect the rights and interests of victims, including their special needs as witnesses, at all stages of investigations and judicial proceedings, in particular by:

a) providing for their protection, as well as that of their families and witnesses, from intimidation, retaliation and repeat victimisation;

b) ensuring that victims are informed, at least in cases where the victims and the family might be in danger, when the perpetrator escapes or is released temporarily or definitively;

c) informing them, under the conditions provided for by internal law, of their rights and the services at their disposal and the follow-up given to their complaint, the charges, the general progress of the investigation or proceedings, and their role therein, as well as the outcome of their case;

d) enabling victims, in a manner consistent with the procedural rules of internal law, to be heard, to supply evidence and have their views, needs and concerns presented, directly or through an intermediary, and considered;

e) providing victims with appropriate support services so that their rights and interests are duly presented and taken into account;

f) ensuring that measures may be adopted to protect the privacy and the image of the victim;

g) ensuring that contact between victims and perpetrators within court and law enforcement agency premises is avoided where possible;

h) providing victims with independent and competent interpreters when victims are parties to proceedings or when they are supplying evidence;

i) enabling victims to testify, according to the rules provided by their internal law, in the courtroom without being present or at least without the presence of the alleged perpetrator, notably through the use of appropriate communication technologies, where available.

2) A child victim and child witness of violence against women and domestic violence shall be afforded, where appropriate, special protection measures taking into account the best interests of the child.

Article 57 – Legal aid

Parties shall provide for the right to legal assistance and to free legal aid for victims under the conditions provided by their internal law.

Article 58 – Statute of limitation

Parties shall take the necessary legislative and other measures to ensure that the statute of limitation for initiating any legal proceedings with regard to the offences established in accordance with Articles 36, 37, 38 and 39 of this Convention, shall continue for a period of time that is sufficient and commensurate with the gravity of the offence in question, to allow for the efficient initiation of proceedings after the victim has reached the age of majority.

Chapter VII – Migration and asylum

Article 59 – Residence status

1) Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that victims whose residence status depends on that of the spouse or partner as recognised by internal law, in the event of the dissolution of the marriage or the relationship, are granted in the event of particularly difficult circumstances, upon application, an autonomous residence permit irrespective of the duration of the marriage or the relationship. The conditions relating to the granting and duration of the autonomous residence permit are established by internal law.

2) Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that victims may obtain the suspension of expulsion proceedings initiated in relation to a residence status dependent on that of the spouse or partner as recognised by internal law to enable them to apply for an autonomous residence permit.

3) Parties shall issue a renewable residence permit to victims in one of the two following situations, or in both:

a) where the competent authority considers that their stay is necessary owing to their personal situation;

b) where the competent authority considers that their stay is necessary for the purpose of their co-operation with the competent authorities in investigation or criminal proceedings.

2) Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that victims of forced marriage brought into another country for the purpose of the marriage and who, as a result, have lost their residence status in the country where they habitually reside, may regain this status.

Article 60 – Gender-based asylum claims

1) Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that gender-based violence against women may be recognised as a form of persecution within the meaning of Article 1, A (2), of the 1951 Convention relating to the Status of Refugees and as a form of serious harm giving rise to complementary/subsidiary protection.

2) Parties shall ensure that a gender-sensitive interpretation is given to each of the Convention grounds and that where it is established that the persecution feared is for one or more of these grounds, applicants shall be granted refugee status according to the applicable relevant instruments.

3) Parties shall take the necessary legislative or other measures to develop gender-sensitive reception procedures and support services for asylum-seekers as well as gender guidelines and gender-sensitive asylum procedures, including refugee status determination and application for international protection.

Article 61 – Non-refoulement

1) Parties shall take the necessary legislative or other measures to respect the principle of non-refoulement in accordance with existing obligations under international law.

2) Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that victims of violence against women who are in need of protection, regardless of their status or residence, shall not be returned under any circumstances to any country where their life would be at risk or where they might be subjected to torture or inhuman or degrading treatment or punishment.

Chapter VIII – International co-operation

Article 62 – General principles

1) Parties shall co-operate with each other, in accordance with the provisions of this Convention, and through the application of relevant international and regional instruments on co-operation in civil and criminal matters, arrangements agreed on the basis of uniform or reciprocal legislation and internal laws, to the widest extent possible, for the purpose of:

a) preventing, combating and prosecuting all forms of violence covered by the scope of this Convention;

b) protecting and providing assistance to victims;

c) investigations or proceedings concerning the offences established in accordance with this Convention;

d) enforcing relevant civil and criminal judgments issued by the judicial authorities of Parties, including protection orders.

2) Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that victims of an offence established in accordance with this Convention and committed in the territory of a Party other than the one where they reside may make a complaint before the competent authorities of their State of residence.

3) If a Party that makes mutual legal assistance in criminal matters, extradition or enforcement of civil or criminal judgments imposed by another Party to this Convention conditional on the existence of a treaty receives a request for such legal co-operation from a Party with which it has not concluded such a treaty, it may consider this Convention to be the legal basis for mutual legal assistance in criminal

matters, extradition or enforcement of civil or criminal judgments imposed by the other Party in respect of the offences established in accordance with this Convention.

4) Parties shall endeavour to integrate, where appropriate, the prevention and the fight against violence against women and domestic violence in assistance programmes for development provided for the benefit of third States, including by entering into bilateral and multilateral agreements with third States with a view to facilitating the protection of victims in accordance with Article 18, paragraph 5.

Article 63 – Measures relating to persons at risk

When a Party, on the basis of the information at its disposal, has reasonable grounds to believe that a person is at immediate risk of being subjected to any of the acts of violence referred to in Articles 36, 37, 38 and 39 of this Convention on the territory of another Party, the Party that has the information is encouraged to transmit it without delay to the latter for the purpose of ensuring that appropriate protection measures are taken. Where applicable, this information shall include details on existing protection provisions for the benefit of the person at risk.

Article 64 – Information

1) The requested Party shall promptly inform the requesting Party of the final result of the action taken under this chapter. The requested Party shall also promptly inform the requesting Party of any circumstances, which render impossible the carrying out of the action sought or are likely to delay it significantly.

2) A Party may, within the limits of its internal law, without prior request, forward to another Party information obtained within the framework of its own investigations when it considers that the disclosure of such information might assist the receiving Party in preventing criminal offences established in accordance with this Convention or in initiating or carrying out investigations or proceedings concerning such criminal offences or that it might lead to a request for co-operation by that Party under this chapter.

3) A Party receiving any information in accordance with paragraph 2 shall submit such information to its competent authorities in order that proceedings may be taken if they are considered appropriate, or that this information may be taken into account in relevant civil and criminal proceedings.

Article 65 – Data Protection

Personal data shall be stored and used pursuant to the obligations undertaken by the Parties under the Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data (ETS No. 108).

Chapter IX – Monitoring mechanism

Article 66 – Group of experts on action against violence against women and domestic violence

1) The Group of experts on action against violence against women and domestic violence (hereinafter referred to as “GREVIO”) shall monitor the implementation of this Convention by the Parties.

2) GREVIO shall be composed of a minimum of 10 members and a maximum of 15 members, taking into account a gender and geographical balance, as well as multidisciplinary expertise. Its members shall be elected by the Committee of the Parties from among candidates nominated by the Parties for a term of office of four years, renewable once, and chosen from among nationals of the Parties.

3) The initial election of 10 members shall be held within a period of one year following the entry into force of this Convention. The election of five additional members shall be held following the 25th ratification or accession.

4) The election of the members of GREVIO shall be based on the following principles:

a) they shall be chosen according to a transparent procedure from among persons of high moral character, known for their recognised competence in the fields of human rights, gender equality, violence against women and domestic violence, or assistance to and protection of victims, or having demonstrated professional experience in the areas covered by this Convention;

b) no two members of GREVIO may be nationals of the same State;

c) they should represent the main legal systems;

d) they should represent relevant actors and agencies in the field of violence against women and domestic violence;

e) they shall sit in their individual capacity and shall be independent and impartial in the exercise of their functions, and shall be available to carry out their duties in an effective manner.

5) The election procedure of the members of GREVIO shall be determined by the Committee of Ministers of the Council of Europe, after consulting with and obtaining the unanimous consent of the Parties, within a period of six months following the entry into force of this Convention.

6) GREVIO shall adopt its own rules of procedure.

7) Members of GREVIO, and other members of delegations carrying out the country visits as set forth in Article 68, paragraphs 9 and 14, shall enjoy the privileges and immunities established in the appendix to this Convention.

Article 67 – Committee of the Parties

1) The Committee of the Parties shall be composed of the representatives of the Parties to the Convention.

2) The Committee of the Parties shall be convened by the Secretary General of the Council of Europe. Its first meeting shall be held within a period of one year following the entry into force of this Convention in order to elect the members of GREVIO. It shall subsequently meet whenever one third of the Parties, the President of the Committee of the Parties or the Secretary General so requests.

3) The Committee of the Parties shall adopt its own rules of procedure.

Article 68 – Procedure

1) Parties shall submit to the Secretary General of the Council of Europe, based on a questionnaire prepared by GREVIO, a report on legislative and other measures giving effect to the provisions of this Convention, for consideration by GREVIO.

2) GREVIO shall consider the report submitted in accordance with paragraph 1 with the representatives of the Party concerned.

3) Subsequent evaluation procedures shall be divided into rounds, the length of which is determined by GREVIO. At the beginning of each round GREVIO shall select the specific provisions on which the evaluation procedure shall be based and send out a questionnaire.

4) GREVIO shall define the appropriate means to carry out this monitoring procedure. It may in particular adopt a questionnaire for each evaluation round, which shall serve as a basis for the evaluation procedure of the implementation by the Parties. This questionnaire shall be addressed to all Parties. Parties shall respond to this questionnaire, as well as to any other request of information from GREVIO.

5) GREVIO may receive information on the implementation of the Convention from non-governmental organisations and civil society, as well as from national institutions for the protection of human rights.

6) GREVIO shall take due consideration of the existing information available from other regional and international instruments and bodies in areas falling within the scope of this Convention.

7) When adopting a questionnaire for each evaluation round, GREVIO shall take due consideration of the existing data collection and research in the Parties as referred to in Article 11 of this Convention.

8) GREVIO may receive information on the implementation of the Convention from the Council of Europe Commissioner for Human Rights, the Parliamentary Assembly and relevant specialised bodies of the Council of Europe, as well as those established under other international instruments. Complaints presented to these bodies and their outcome will be made available to GREVIO.

9) GREVIO may subsidiarily organise, in co-operation with the national authorities and with the assistance of independent national experts, country visits, if the information gained is insufficient or in cases provided for in paragraph 14. During these visits, GREVIO may be assisted by specialists in specific fields.

10) GREVIO shall prepare a draft report containing its analysis concerning the implementation of the provisions on which the evaluation is based, as well as its suggestions and proposals concerning the way in which the Party concerned may deal with the problems, which have been identified. The draft report shall be transmitted for comments to the Party, which undergoes the evaluation. Its comments shall be taken into account by GREVIO when adopting its report.

11) On the basis of all the information received and the comments by the Parties, GREVIO shall adopt its report and conclusions concerning the measures taken by the Party concerned to implement the provisions of this Convention. This report and the conclusions shall be sent to the Party concerned and to the Committee of the Parties. The report and conclusions of GREVIO shall be made public as from their adoption, together with eventual comments by the Party concerned.

12) Without prejudice to the procedure of paragraphs 1 to 8, the Committee of the Parties may adopt, on the basis of the report and conclusions of GREVIO, recommendations addressed to this Party (a) concerning the measures to be taken to implement the conclusions of GREVIO, if necessary setting a date for submitting information on their implementation, and (b) aiming at promoting co-operation with that Party for the proper implementation of this Convention.

13) If GREVIO receives reliable information indicating a situation where problems require immediate attention to prevent or limit the scale or number of serious violations of the Convention, it may request the urgent submission of a special report concerning measures taken to prevent a serious, massive or persistent pattern of violence against women.

14) Taking into account the information submitted by the Party concerned, as well as any other reliable information available to it, GREVIO may designate one or

more of its members to conduct an inquiry and to report urgently to GREVIO. Where warranted and with the consent of the Party, the inquiry may include a visit to its territory.

15) After examining the findings of the inquiry referred to in paragraph 14, GREVIO shall transmit these findings to the Party concerned and, where appropriate, to the Committee of the Parties and the Committee of Ministers of the Council of Europe together with any comments and recommendations.

Article 69 – General recommendations

GREVIO may adopt, where appropriate, general recommendations on the implementation of this Convention.

Article 70 – Parliamentary involvement in monitoring

- 1) National parliaments shall be invited to participate in the monitoring of the measures taken for the implementation of this Convention.
- 2) Parties shall submit the reports of GREVIO to their national parliaments.
- 3) The Parliamentary Assembly of the Council of Europe shall be invited to regularly take stock of the implementation of this Convention.

Chapter X – Relationship with other international instruments

Article 71 – Relationship with other international instruments

- 1) This Convention shall not affect obligations arising from other international instruments to which Parties to this Convention are Parties or shall become Parties and which contain provisions on matters governed by this Convention.
- 2) The Parties to this Convention may conclude bilateral or multilateral agreements with one another on the matters dealt with in this Convention, for purposes of supplementing or strengthening its provisions or facilitating the application of the principles embodied in it.

Chapter XI – Amendments to the Convention

Article 72 – Amendments

- 1) Any proposal for an amendment to this Convention presented by a Party shall be communicated to the Secretary General of the Council of Europe and forwarded by her or him to the member States of the Council of Europe, any signatory, any Party, the European Union, any State invited to sign this Convention in accordance with the provisions of Article 75, and any State invited to accede to this Convention in accordance with the provisions of Article 76.
- 2) The Committee of Ministers of the Council of Europe shall consider the proposed amendment and, after having consulted the Parties to this Convention that are not members of the Council of Europe, may adopt the amendment by the majority provided for in Article 20.d of the Statute of the Council of Europe.
- 3) The text of any amendment adopted by the Committee of Ministers in accordance with paragraph 2 shall be forwarded to the Parties for acceptance.
- 4) Any amendment adopted in accordance with paragraph 2 shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of one month after the date on which all Parties have informed the Secretary General of their acceptance.

Chapter XII – Final clauses

Article 73 – Effects of this Convention

The provisions of this Convention shall not prejudice the provisions of internal law and binding international instruments which are already in force or may come into force, under which more favourable rights are or would be accorded to persons in preventing and combating violence against women and domestic violence.

Article 74 – Dispute settlement

1) The Parties to any dispute, which may arise concerning the application or interpretation of the provisions of this Convention shall first seek to resolve it by means of negotiation, conciliation, arbitration or by any other methods of peaceful settlement accepted by mutual agreement between them.

2) The Committee of Ministers of the Council of Europe may establish procedures of settlement to be available for use by the Parties in dispute if they should so agree.

Article 75 – Signature and entry into force

1) This Convention shall be open for signature by the member States of the Council of Europe, the non-member States, which have participated in its elaboration and the European Union.

2) This Convention is subject to ratification, acceptance or approval. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe.

3) This Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date on which 10 signatories, including at least eight member States of the Council of Europe, have expressed their consent to be bound by the Convention in accordance with the provisions of paragraph 2.

4) In respect of any State referred to in paragraph 1 or the European Union, which subsequently expresses its consent to be bound by it, the Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of the deposit of its instrument of ratification, acceptance or approval.

Article 76 – Accession to the Convention

1) After the entry into force of this Convention, the Committee of Ministers of the Council of Europe may, after consultation of the Parties to this Convention and obtaining their unanimous consent, invite any non-member State of the Council of Europe, which has not participated in the elaboration of the Convention, to accede to this Convention by a decision taken by the majority provided for in Article 20.d of the Statute of the Council of Europe, and by unanimous vote of the representatives of the Parties entitled to sit on the Committee of Ministers.

2) In respect of any acceding State, the Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of deposit of the instrument of accession with the Secretary General of the Council of Europe.

Article 77 – Territorial application

1) Any State or the European Union may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, specify the territory or territories to which this Convention shall apply.

2) Any Party may, at any later date, by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, extend the application of this Convention to any other territory specified in the declaration and for whose international relations it is responsible or on whose behalf it is authorised to give undertakings. In respect of such territory, the Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of such declaration by the Secretary General.

3) Any declaration made under the two preceding paragraphs may, in respect of any territory specified in such declaration, be withdrawn by a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe. The withdrawal shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of such notification by the Secretary General.

Article 78 – Reservations

1) No reservation may be made in respect of any provision of this Convention, with the exceptions provided for in paragraphs 2 and 3.

2) Any State or the European Union may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, declare that it reserves the right not to apply or to apply only in specific cases or conditions the provisions laid down in:

- Article 30, paragraph 2;
- Article 44, paragraphs 1.e, 3 and 4;
- Article 55, paragraph 1 in respect of Article 35 regarding minor offences;
- Article 58 in respect of Articles 37, 38 and 39;
- Article 59.

3) Any State or the European Union may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, declare that it reserves the right to provide for non-criminal sanctions, instead of criminal sanctions, for the behaviours referred to in Articles 33 and 34.

4) Any Party may wholly or partly withdraw a reservation by means of a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe. This declaration shall become effective as from its date of receipt by the Secretary General.

Article 79 – Validity and review of reservations

1) Reservations referred to in Article 78, paragraphs 2 and 3, shall be valid for a period of five years from the day of the entry into force of this Convention in respect of the Party concerned. However, such reservations may be renewed for periods of the same duration.

2) Eighteen months before the date of expiry of the reservation, the Secretariat General of the Council of Europe shall give notice of that expiry to the Party concerned. No later than three months before the expiry, the Party shall notify

the Secretary General that it is upholding, amending or withdrawing its reservation. In the absence of a notification by the Party concerned, the Secretariat General shall inform that Party that its reservation is considered to have been extended automatically for a period of six months. Failure by the Party concerned to notify its intention to uphold or modify its reservation before the expiry of that period shall cause the reservation to lapse.

3) If a Party makes a reservation in conformity with Article 78, paragraphs 2 and 3, it shall provide, before its renewal or upon request, an explanation to GREVIO, on the grounds justifying its continuance.

Article 80 – Denunciation

1) Any Party may, at any time, denounce this Convention by means of a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe.

2) Such denunciation shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of the notification by the Secretary General.

Article 81 – Notification

The Secretary General of the Council of Europe shall notify the member States of the Council of Europe, the non-member States, which have participated in its elaboration, any signatory, any Party, the European Union, and any State invited to accede to this Convention of:

- a) any signature;
- b) the deposit of any instrument of ratification, acceptance, approval or accession;
- c) any date of entry into force of this Convention in accordance with Articles 75 and 76;
- d) any amendment adopted in accordance with Article 72 and the date on which such an amendment enters into force;
- e) any reservation and withdrawal of reservation made in pursuance of Article 78;
- f) any denunciation made in pursuance of the provisions of Article 80;
- g) any other act, notification or communication relating to this Convention.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Convention.

Done at [Istanbul], this [11th] day of [May 2011], in English and in French, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General of the Council of Europe shall transmit certified copies to each member State of the Council of Europe, to the non-member States which have participated in the elaboration of this Convention, to the European Union and to any State invited to accede to this Convention.

Appendix – Privileges and immunities (Article 66)

1) This appendix shall apply to the members of GREVIO mentioned in Article 66 of the Convention, as well as to other members of the country visit delegations. For the purpose of this appendix, the term “other members of the country visit delegations” shall include the independent national experts and the specialists mentioned in Article 68, paragraph 9, of the Convention, staff members of

the Council of Europe and interpreters employed by the Council of Europe accompanying GREVIO during its country visits.

2) The members of GREVIO and the other members of the country visit delegations shall, while exercising their functions relating to the preparation and the carrying out of country visits, as well as the follow-up thereto, and travelling in connection with those functions, enjoy the following privileges and immunities:

a) immunity from personal arrest or detention and from seizure of their personal baggage, and immunity from legal process of every kind in respect of words spoken or written and all acts performed by them in their official capacity;

b) exemption from any restrictions on their freedom of movement on exit from and return to their country of residence, and entry into and exit from the country in which they exercise their functions, and from alien registration in the country which they are visiting or through which they are passing in the exercise of their functions.

3) In the course of journeys undertaken in the exercise of their functions, the members of GREVIO and the other members of the country visit delegations shall, in the matter of customs and exchange control, be accorded the same facilities as those accorded to representatives of foreign governments on temporary official duty.

4) The documents relating to the evaluation of the implementation of the Convention carried by members of GREVIO and other members of the country visit delegations shall be inviolable insofar as they concern the activity of GREVIO. No stoppage or censorship shall be applied to the official correspondence of GREVIO or to official communications of members of GREVIO and other members of the country visit delegations.

5) In order to secure for the members of GREVIO and the other members of the country visit delegations complete freedom of speech and complete independence in the discharge of their duties, the immunity from legal process in respect of words spoken or written and all acts done by them in discharging their duties shall continue to be accorded, notwithstanding that the persons concerned are no longer engaged in the discharge of such duties.

6) Privileges and immunities are granted to the persons mentioned in paragraph 1 of this appendix in order to safeguard the independent exercise of their functions in the interests of GREVIO and not for their personal benefit. The waiver of immunities of the persons mentioned in paragraph 1 of this appendix shall be made by the Secretary General of the Council of Europe in any case where, in his or her opinion, the immunity would impede the course of justice and where it can be waived without prejudice to the interests of GREVIO.

**Konvencija Saveta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja
nad ženama i nasilja u porodici
(Istanbul, 11. maj 2011. godine)**

Države članice Saveta Evrope i druge potpisnice ove konvencije,

Pozivajući se na Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (*ETS* br.5, 1950) i njenih protokola, Evropsku socijalnu povelju (*ETS* br.35, 1961, revidiranu 1996, *ETS* br.163), Konvenciju Saveta Evrope o borbi protiv trgovine ljudima (*ETS* br.197, 2005) i Konvenciju Saveta Evrope o zaštiti dece od seksualnog iskorišćavanja i seksualnog zlostavljanja (*ETS* br.201, 2007);

Pozivajući se na sledeće preporuke Saveta ministara državama članicama Saveta Evrope: Preporuku *Rec(2002)5* o zaštiti žena od nasilja, Preporuku

CM/Rec(2007)17 o standardima i mehanizmima rodne ravnopravnosti, Preporuku CM/Rec(2010)10 o ulozi žena i muškaraca u prevenciji i razrešenju sukoba i izgradnji mira, i na druge relevantne preporuke;

Uzimajući u obzir sve veći obim sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava, koji postavlja značajne standarde u oblasti nasilja nad ženama;

Imajući u vidu Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima (1966), Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima (1966), Konvenciju Ujedinjenih nacija o eliminisanju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW, 1979) i Opcioni protokol uz Konvenciju (1999), kao i Opštu preporuku br.19 Komiteta za eliminisanje svih oblika diskriminacije žena (Komiteta CEDAW) o nasilju nad ženama, Konvenciju Ujedinjenih nacija o pravima deteta (1989) i Opcione protokole uz Konvenciju (2000) i Konvenciju Ujedinjenih nacija o pravima osoba sa invaliditetom (2006);

Imajući u vidu Rimski statut Međunarodnog krivičnog suda (2002);

Pozivajući se na osnovne principe međunarodnog humanitarnog prava, a posebno na IV Ženevsku Konvenciju, koja se odnosi na zaštitu civila u vreme rata (1949) i Dopunske protokole I i II (1977) uz te konvencije;

Osuđujući sve vidove nasilja nad ženama i nasilja u porodici;

Prepoznajući da je postizanje *de jure* i *de facto* jednakosti između žena i muškaraca ključni element u prevenciji nasilja nad ženama;

Prepoznajući da je nasilje nad ženama manifestacija istorijski nejednakih odnosa moći između žena i muškaraca, koji su doveli do dominacije i diskriminacije nad ženama od strane muškaraca, kao i do sprečavanja napredovanja žena u punoj meri;

Prepoznajući strukturnu prirodu nasilja nad ženama kao rodno zasnovano nasilje, kao i da je nasilje nad ženama jedan od ključnih društvenih mehanizama, kojima se žene primoravaju da budu u podređenom položaju u odnosu na muškarce;

Prepoznajući, uz ozbiljnu zabrinutost, da su žene i devojčice često izložene teškim oblicima nasilja poput nasilja u porodici, seksualnog uznemiravanja, silovanja, prinudnog braka, krivičnih dela počinjenih u ime takozvane „časti” i genitalnog sakaćenja, koji predstavljaju ozbiljno kršenje ljudskih prava žena i devojčica i glavnu prepreku ostvarivanju jednakosti između žena i muškaraca;

Prepoznajući postojeća kršenja ljudskih prava tokom oružanih sukoba, koja pogađaju civilno stanovništvo, posebno žene, u vidu raširenog ili sistematskog silovanja i seksualnog nasilja, kao i potencijalno povećanje rodno zasnovanog nasilja tokom i nakon sukoba;

Prepoznajući da su žene i devojčice izložene većem riziku od rodno zasnovanog nasilja od muškaraca;

Prepoznajući da nasilje u porodici pogađa žene neravnomerno, a da muškarci takođe mogu biti žrtve nasilja u porodici;

Prepoznajući da su deca žrtve nasilja u porodici, kao i svedoci nasilja u porodici;

Nastojeći da stvore Evropu slobodnu od nasilja nad ženama i nasilja u porodici,

Saglasile su se o sledećem:

I. Ciljevi, definicije, princip jednakosti i nediskriminacije, opšte obaveze

Ciljevi Konvencije

Član 1.

- 1) Ciljevi ove konvencije su:
 - a) zaštita žena od svih vidova nasilja i sprečavanje, procesuiranje i eliminisanje nasilja nad ženama i nasilja u porodici;
 - b) doprinos suzbijanju svih oblika diskriminacije nad ženama i promocija suštinske jednakosti između žena i muškaraca, uključujući i osnaživanje žena;
 - c) izrada sveobuhvatnog okvira, politika i mera zaštite i pomoći svim žrtvama nasilja nad ženama i nasilja u porodici;
 - d) promocija međunarodne saradnje u pogledu eliminisanja nasilja nad ženama i nasilja u porodici;
 - e) pružanje podrške i pomoći organizacijama i organima unutrašnjih poslova u delotvornoj saradnji da bi se usvojio obuhvatni pristup eliminisanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici.
- 2) Konvencijom se ustanovljava poseban mehanizam praćenja s ciljem delotvorne primene Konvencije od svih strana ugovornica.

Oblast primene Konvencije

Član 2.

- 1) Konvencija se odnosi na sve vidove nasilja nad ženama, uključujući nasilje u porodici, koje žene pogađa nesrazmerno.
- 2) Strane ugovornice (u daljem tekstu: strane) podstiču se da primenjuju ovu Konvenciju na sve žrtve nasilja u porodici. Strane su se obavezale da poklone posebnu pažnju ženama, koje su žrtve rodno zasnovanog nasilja prilikom primene odredbi ove konvencije.
- 3) Ova konvencija primenjuje se u doba mira, kao i u situacijama oružanog sukoba.

Definicije

Član 3.

U svrhu ove konvencije:

- a) „nasilje nad ženama” označava kršenje ljudskih prava i oblik diskriminacije nad ženama i predstavlja sva dela rodno zasnovanog nasilja koja dovode do ili mogu da dovedu do: fizičke, seksualne, psihičke, odnosno, finansijske povrede ili patnje za žene, obuhvatajući i pretnje takvim delima, prinudu ili proizvoljno lišavanje slobode, bilo u javnosti bilo u privatnom životu;
- b) „nasilje u porodici” označava svako delo fizičkog, seksualnog, psihičkog, odnosno ekonomskog nasilja do kojeg dolazi u okviru porodice ili domaćinstva, odnosno između bivših ili sadašnjih supružnika ili partnera, nezavisno od toga da li počinitelj deli ili je delio isto boravište sa žrtvom;
- c) „rod” označava društveno određene uloge, ponašanja, aktivnosti i atribute, koje dato društvo smatra prikladnim za žene i muškarce;

d) „rodno zasnovano nasilje nad ženama označava nasilje”, koje je usmereno protiv žene zato što je žena, odnosno ono koje nesrazmerno pogađa žene;

e) „žrtva” označava svako fizičko lice koje je izloženo ponašanju opisanom pod tač. a) i b);

f) pojam „žena” uključuje devojke ispod 18 godina života.

Osnovna prava, princip jednakosti i nediskriminacije

Član 4.

1) Strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere za unapređenje i zaštitu prava svakoga, posebno žena, da žive slobodno od nasilja kako u javnoj, tako i u privatnoj sferi.

2) Strane osuđuju sve oblike diskriminacije nad ženama, i obavezuju se da, bez odlaganja, preduzmu neophodne zakonodavne i druge mere za sprečavanje diskriminacije, a posebno:

– uključivanje principa jednakosti između žena i muškaraca i obezbeđivanje praktičnog ostvarenja ovog principa u ustav države ili druge odgovarajuće propise;

– zabranom diskriminacije nad ženama, uključujući primenu sankcija, prema potrebi;

– ukidanjem zakona i praksi, koje diskriminišu žene.

3) Strane se obavezuju da obezbede primenu odredbi ove konvencije, posebno mera zaštite prava žrtava, bez diskriminacije po bilo kom osnovu, kao što su: pol, rod, rasa, boja kože, jezik, veroispovest, političko ili neko drugo mišljenje, nacionalno ili društveno poreklo, pripadnost nacionalnoj manjini, imovina, rođenje, seksualno opredeljenje, rodni identitet, uzrast, zdravstveno stanje, invaliditet, bračno stanje, status migranta ili izbeglice, odnosno neki drugi status.

4) Posebne mere neophodne za sprečavanje i zaštitu žena od rodno zasnovanog nasilja ne smatraju se diskriminacijom u smislu ove konvencije.

Obaveze država i potpuna posvećenost

Član 5.

1) Strane moraju biti uzdržane od učešća u bilo kakvom činu nasilja nad ženama i obezbeđuju da državni organi, zvaničnici, službenici, ustanove i drugi akteri, koji nastupaju u ime države, postupaju u skladu sa ovom obavezom.

2) Strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere i da, sa potpunom posvećenošću spreče, istraže, kazne i obezbede reparaciju za dela nasilja obuhvaćena ovom konvencijom, koja počine nedržavni subjekti.

Rodno osetljive politike

Član 6.

Strane se obavezuju da rade na uključivanju pitanja roda u primeni i proceni uticaja odredbi ove konvencije i na promociji i delotvornoj primeni politika jednakosti između žena i muškaraca i osnaživanja žena.

II. Integrisanje politika i prikupljanje podataka

Sveobuhvatne i koordinirane politike

Član 7.

1) Strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere za usvajanje i primenu delotvornih, sveobuhvatnih i koordiniranih državnih politika, koje obuhvataju sve relevantne mere za sprečavanje i borbu protiv svih vidova nasilja obuhvaćenih ovom konvencijom i nude holistički odgovor na nasilje nad ženama.

2) Strane se obavezuju da obezbede da politike iz stava 1. ovog člana, postave prava žrtve u središte svih mera i da se primenjuju kroz delotvornu saradnju svih nadležnih službi, institucija i organizacija.

3) Mere, koje se preduzimaju u skladu sa ovim članom, uključuju, prema potrebi, sve nadležne aktere, kao što su: državni organi, nacionalne, regionalne i lokalne skupštine i uprave, državne institucije za zaštitu ljudskih prava i organizacije civilnog društva.

Finansijska sredstva

Član 8.

Strane se obavezuju da odvoje odgovarajuća finansijska sredstva i ljudske resurse za adekvatno sprovođenje integrisanih politika, mera i programa za sprečavanje i borbu protiv svih vidova nasilja obuhvaćenih ovom konvencijom, uključujući i one, koje sprovode udruženja građana i civilno društvo.

Udruženja građana i civilno društvo

Član 9.

Strane prepoznaju, podstiču i podržavaju rad relevantnih udruženja građana i organizacija civilnog društva u borbi protiv nasilja nad ženama i uspostavljaju delotvornu saradnju sa tim organizacijama na svim nivoima.

Koordinaciono telo

Član 10.

1) Strane se obavezuju da naznače ili formiraju jedno ili više zvaničnih tela nadležnih za: koordinaciju, sprovođenje, praćenje i procenu politika i mera za sprečavanje i borbu protiv svih vidova nasilja obuhvaćenih ovom konvencijom. Obaveza tih tela je da koordinirano prikupljaju podatke u skladu sa članom 11. ove konvencije, vrše analizu i objavljuju rezultate.

2) Strane se obavezuju da zvanično naznačena ili formirana tela u skladu sa ovim članom dobijaju podatke opšte prirode o merama preduzetim u skladu sa Poglavljem VIII. ove konvencije.

3) Strane obezbeđuju da zvanično naznačena ili formirana tela u skladu sa ovim članom imaju kapacitet za neposrednu komunikaciju i održavanje veza sa odgovarajućim telima drugih strana.

Prikupljanje podataka i istraživanje

Član 11.

- 1) U svrhu primene ove konvencije, strane preduzimaju sledeće:
 - a) prikupljaju relevantne statističke podatke u redovnim vremenskim razmacima o slučajevima svih vidova nasilja obuhvaćenih Konvencijom;
 - b) podržavaju istraživanja na terenu svih vidova nasilja obuhvaćenih Konvencijom radi: proučavanja osnovnih uzroka i posledica, učestalosti i stope osuda, kao i efikasnosti mera, koje se preduzimaju u primeni ove konvencije.
- 2) Strane nastoje da sprovedu ankete među stanovništvom u redovnim vremenskim razmacima radi procene preovlađujućeg stanja i trendova svih oblika nasilja obuhvaćenih Konvencijom.
- 3) Strane se obavezuju da dostave stručnoj grupi iz člana 66. ove konvencije prikupljene podatke u skladu sa ovim članom s ciljem podsticanja međunarodne saradnje i omogućavanja međunarodnog pregleda i upoređivanja.
- 4) Strane obezbeđuju da prikupljeni podaci u skladu sa ovim članom budu dostupni javnosti.

III. Prevencija

Opšte obaveze

Član 12.

- 1) Strane se obavezuju da preduzmu neophodne mere u promociji promena društvenih i kulturnih obrazaca ponašanja žena i muškaraca s ciljem iskorenjivanja predrasuda, običaja, tradicije i drugih praksi, koje se zasnivaju na ideji inferiornosti žena, odnosno na stereotipnim ulogama žena i muškaraca.
- 2) Strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere u prevenciji svih oblika nasilja obuhvaćenih ovom konvencijom i sprovedenim od svakog fizičkog, odnosno pravnog lica.
- 3) Sve mere preduzete u skladu sa čl. 12.–17. ove konvencije moraju da obuhvate i odgovaraju specifičnim potrebama lica ugroženih određenim okolnostima i postave u središte ljudska prava svih žrtava.
- 4) Strane se obavezuju da preduzmu sve neophodne mere u podsticanju svih članova društva, posebno muškaraca i dečaka, da aktivno doprinose sprečavanju svih oblika nasilja obuhvaćenih Konvencijom.
- 5) Strane obezbeđuju da se kultura, običaji, religija, tradicija ili takozvana „čast“ ne smatraju opravdanjem za bilo koje delo nasilja obuhvaćeno Konvencijom.
- 6) Strane se obavezuju da preduzmu sve neophodne mere u promociji programa i aktivnosti za osnaživanje žena.

Podizanje svesti

Član 13.

- 1) Strane se obavezuju da, redovno i na svim nivoima, propagiraju, odnosno sprovedu kampanje ili programe podizanja svesti u javnosti o različitim manifestacijama svih vidova nasilja obuhvaćenih Konvencijom, njihovim posledicama po decu i potrebe da se takvo nasilje spreči u saradnji sa: državnim institucijama za ljudska prava i telima za ravnopravnost, civilnim društvom i nevladinim

organizacijama, posebno ženskim, kad god je to potrebno, a sve s ciljem podizanja svesti i razumevanja šire javnosti.

2) Strane obezbeđuju širenje informacija u opštoj javnosti o raspoloživim merama za sprečavanje dela nasilja obuhvaćenih Konvencijom.

Obrazovanje

Član 14.

1) Prema potrebi, strane se obavezuju da preduzmu neophodne korake za uvođenje nastavnog materijala o pitanjima kao što su: jednakosti žena i muškaraca, nestereotipnih rodni uloga, uzajamnog poštovanja, nenasilnog razrešenja sukoba u međuljudskim odnosima, rodno zasnovanog nasilja nad ženama i prava na lični integritet – u zvanično nastavno gradivo prilagođeno sposobnostima učenika na svim nivoima obrazovanja.

2) Strane se obavezuju da preduzmu sve neophodne korake i promovišu načela iz stava 1. ovog člana u neformalnim obrazovnim ustanovama, kao i u sportu, kulturnim i rekreativnim ustanovama i sredstvima javnog informisanja.

Obuka stručnjaka

Član 15.

1) Strane obezbeđuju ili se obavezuju da ojačaju odgovarajuću obuku zaposlenih, koji se bave žrtvama ili počiniocima svih dela nasilja obuhvaćenih Konvencijom, u vezi: sprečavanja i otkrivanja takvog nasilja, jednakosti između žena i muškaraca, potrebama i pravima žrtava, kao i o sprečavanju sekundarne viktimizacije.

2) Strane obezbeđuju da se u obuku iz stava 1. ovog člana uključi i obuka o koordiniranoj saradnji više organa radi sveobuhvatnog i adekvatnog rešavanja pojedinih slučajeva nasilja obuhvaćenih ovom konvencijom.

Programi preventivne intervencije i programi za rad sa počiniocima nasilja

Član 16.

1) Strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere za izradu ili podršku programa, koji imaju za cilj da počinioci nasilja u porodici savladaju i usvoje nenasilno ponašanje u međuljudskim odnosima u pogledu sprečavanja daljeg nasilja i promene obrazaca nasilnog ponašanja.

2) Strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere za izradu i podršku programa za rad sa počiniocima, posebno seksualnim prestupnicima, koji imaju za cilj sprečavanje ponavljanja krivičnog dela.

3) Prilikom preduzimanja mera iz st. 1. i 2. ovog člana, strane obezbeđuju da bezbednost, podrška za žrtve i njihova ljudska prava budu od primarnog značaja i da, prema potrebi, osnivanje i sprovođenje tih programa bude u bliskoj saradnji sa specijalizovanim službama za podršku žrtvama.

Učešće privatnog sektora i sredstava javnog informisanja

Član 17.

1) Uz dužno poštovanje slobode izražavanja i njene nezavisnosti, strane se obavezuju da podstiču privatni sektor, sektor za informacione i komunikacione

tehnologije i sredstva javnog informisanja za učešće u razradi i sprovođenju politika i uspostavljanja smernica i sopstvenih regulatornih standarda za sprečavanje nasilja nad ženama i veće poštovanje njihovog dostojanstva.

2) U saradnji sa privatnim sektorom, strane razvijaju i promovišu sposobnosti kod dece, roditelja i vaspitača po pitanju rada u informaciono-komunikacionom okruženju, koje omogućava pristup degradirajućem sadržaju seksualne ili nasilne prirode, a koji može biti štetan.

IV. Zaštita i podrška

Opšte obaveze

Član 18.

1) Strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere zaštite svih žrtava od daljeg nasilja.

2) U skladu sa domaćim propisima, strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere i obezbede odgovarajuće mehanizme za delotvornu saradnju između svih relevantnih državnih organa, uključujući sudove, javna tužilaštva, organe unutrašnjih poslova, lokalne i regionalne uprave, kao i nevladine organizacije i ostale relevantne organizacije i lica u pružanju zaštite i podrške žrtvama i svedocima svih oblika nasilja obuhvaćenih Konvencijom, uključujući i upućivanje na opšte i specijalizovane službe podrške, navedene u čl. 20. i 22. ove konvencije.

3) Strane obezbeđuju da mere, koje preduzimaju u skladu sa ovim poglavljem, budu:

- zasnovane na razumevanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici iz rodne perspektive i da su usmerene na ljudska prava i bezbednost žrtve;
- zasnovane na integrisanom pristupu, koji uzima u obzir odnos između žrtava, počinioca, dece i njihovog šireg društvenog okruženja;
- usmerene na izbegavanje sekundarne viktimizacije;
- usmerene na osnaživanje i ekonomsku nezavisnost žena žrtava nasilja;
- omogućene, tamo gde je to prikladno, u istim prostorijama za različite usluge namenjene zaštiti i podršci žrtava;
- odgovarajuće za specifične potrebe ugroženih lica, uključujući i decu žrtve, i da su im dostupne.

4) Pružanje usluga ne sme da zavisi od spremnosti žrtve da podnese prijavu ili svedoči protiv bilo kog počinioca.

5) U skladu sa svojim obavezama i prema međunarodnom pravu, strane se obavezuju da preduzmu odgovarajuće mere za pružanje konzularne i druge zaštite i podrške svojim državljanima i drugim žrtvama, koje imaju pravo na tu zaštitu.

Informisanje

Član 19.

Strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere i obezbede da žrtve dobiju odgovarajuće i blagovremene informacije o raspoloživim uslugama podrške i pravnim merama na jeziku koji razumeju.

Opšte usluge podrške

Član 20.

1) Strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere i obezbede da žrtve imaju pristup uslugama, koje omogućavaju njihov oporavak od nasilja. Kada je to neophodno, te mere treba da obuhvataju sledeće usluge: pravno i psihološko savetovalište, finansijsku pomoć, stanovanje, obrazovanje, obuku i pomoć prilikom zapošljavanja.

2) Strane se obavezuju da preduzmu sve neophodne zakonodavne ili druge mere i obezbede žrtvama pristup uslugama zdravstvene i socijalne zaštite, kao i adekvatnu opremljenost tih službi i obučenosť zaposlenih za pomoć žrtvama i njihovo upućivanje na odgovarajuće službe.

Pomoć kod pojedinačnih, odnosno kolektivnih žalbi

Član 21.

Strane obezbeđuju da žrtve imaju informacije i pristup važećim regionalnim i međunarodnim mehanizmima za individualne, odnosno kolektivne žalbe. Strane se obavezuju da promovišu pružanje pomoći osetljive i saznejne prirode usmerene ka žrtvama prilikom njihovog ulaganja takvih žalbi.

Specijalizovane usluge podrške

Član 22.

1) Vodeći računa o odgovarajućoj geografskoj rasprostranjenost, strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere i omoguće, odnosno obezbede neposredne kratkoročne i dugoročne specijalizovane usluge podrške za svaku žrtvu, koja je bila izložena bilo kom delu nasilja obuhvaćenog ovom konvencijom.

2) Strane se obavezuju da omoguće ili obezbede specijalizovane usluge podrške za sve žene žrtve nasilja i njihovu decu.

Sigurne kuće

Član 23.

Strane se obavezuju da preduzmu sve neophodne zakonodavne ili druge mere i omoguće otvaranje, u dovoljnom broju, odgovarajućih, lako dostupnih sigurnih kuća za bezbedan smeštaj i da proaktivno pristupe žrtvama nasilja, posebno ženama i njihovoj deci.

SOS telefoni

Član 24.

Strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere za uspostavljanje non-stop (24 sata dnevno, sedam dana u nedelji) besplatne SOS telefonske linije, koja pokriva celu zemlju, radi davanja saveta pozivaocima u poverljivoj formi ili čuvajući njihovu anonimnost u vezi svih vidova nasilja obuhvaćenih ovom konvencijom.

Podrška za žrtve seksualnog nasilja

Član 25.

Strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere i omoguće otvaranje odgovarajućih, lako dostupnih, kriznih centara za slučajeve silovanja, odnosno centre za žrtve seksualnog nasilja, koji, u dovoljno velikom broju, žrtvama obezbeđuju: usluge lekarskog i laboratorijskog pregleda, podršku u slučaju traume i savetovanje.

Zaštita i podrška za decu svedoke

Član 26.

1) Strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere i obezbede da se prilikom pružanja usluga zaštite i podrške žrtvama vodi računa o pravima i potrebama dece svedoka svih vidova nasilja obuhvaćenih Konvencijom.

2) Mere u skladu sa ovim članom podrazumevaju psihosocijalno savetovanje primereno uzrastu dece svedoka svih vidova nasilja obuhvaćenih Konvencijom uz dužno poštovanje principa najboljeg interesa za dete

Prijavljivanje

Član 27.

Strane se obavezuju da preduzmu neophodne mere i ohrabre svakog svedoka počinjenog krivičnog dela nasilja obuhvaćenog ovom konvencijom ili lice, koje ima opravdane razloge da sumnja da je takvo delo počinjeno, odnosno da se mogu očekivati dalja dela nasilja, da tako nešto prijavi nadležnim organizacijama ili organima vlasti.

Prijavljivanje stručnjaka

Član 28.

Strane se obavezuju da preduzmu neophodne mere i obezbede da pravila o poverljivosti, koja su predviđena domaćim propisima za određene stručnjake, ne proizvode prepreku za mogućnošću da, pod odgovarajućim uslovima, stručnjaci izvrše prijavu nadležnim organizacijama ili organima vlasti ukoliko imaju osnovanu sumnju da je počinjeno ozbiljno delo nasilja obuhvaćeno ovom konvencijom i da se mogu očekivati dalja dela nasilja.

V. Materijalno krivično pravo

Građanske parnice i pravni lekovi

Član 29.

1) Strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere i obezbede žrtvama odgovarajuće pravne lekove protiv počinilaca.

2) U skladu sa opštim principima međunarodnog prava, strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere i obezbede žrtvama adekvatne pravne lekove protiv državnih organa, koji nisu ispunili svoju dužnost i preduzeli neophodne preventivne i zaštitne mere u okviru svojih ovlašćenja.

Naknada

Član 30.

1) Strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere i omoguće žrtvama pravo na potraživanje naknade od počinitelaca za bilo koje krivično delo utvrđeno na osnovu ove konvencije.

2) Odgovarajuća državna naknada dodeljuje se onima, koji su zadobili ozbiljne telesne povrede ili onima, kojima je narušeno zdravlje do te mere da stepen povreda nije pokriven iz drugih izvora, kao što su: počinitelac, osiguranje, odnosno državno zdravstveno i socijalno davanje. Ništa iz ovog člana ne sprečava strane ugovornice ove konvencije od zahteva za povraćaj iznosa naknade od počinitelaca dokle god vode računa o bezbednosti žrtve.

3) Mere preduzete u skladu sa stavom 2. ovog člana obezbeđuju zagarantovanu naknadu u razumnom vremenskom roku.

Starateljstvo, pravo na posetu i bezbednost

Član 31.

1) Strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere i obezbede da, prilikom dodele starateljstva i prava na posetu dece, slučajevi nasilja obuhvaćeni ovom konvencijom budu uzeti u obzir.

2) Strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere i obezbede da ostvarivanje svakog prava na posetu, odnosno starateljstvo ne ugrožava prava i bezbednost žrtve ili dece.

Građanske posledice prinudnih brakova

Član 32.

Strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere i obezbede da se brakovi sklopljeni pod prinudom mogu smatrati ništavnim ili predmetom poništenja, odnosno razvoda bez nepotrebnog finansijskog ili administrativnog opterećivanja žrtve.

Psihičko nasilje

Član 33.

Strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere i obezbede da namerno ponašanje, koje ozbiljno narušava psihički integritet nekog lica prinudom, odnosno pretnjama bude inkriminisano.

Proganjanje

Član 34.

Strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere i obezbede da namerno ponašanje ponavljanjem pretnji upućenih drugom licu, koje uzrokuju da se lice plaši za svoju bezbednost, bude inkriminisano.

Fizičko nasilje

Član 35.

Strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere i obezbede da namerno počinjena dela fizičkog nasilja nad drugim licem budu inkriminisana.

Seksualno nasilje, uključujući silovanje

Član 36.

1) Strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere i obezbede da sledeći vidovi namernog ponašanja budu inkriminirani:

a) vaginalna, analna ili oralna penetracija seksualne prirode na telu drugog lica bez njenog, odnosno njegovog pristanka, korišćenjem bilo kog dela tela, odnosno predmeta;

b) druge seksualne radnje sa licem bez njenog, odnosno njegovog pristanka;

c) navođenje drugog lica na pokušaj seksualnih radnji sa trećim licem bez njenog, odnosno njegovog pristanka.

2) Pristanak mora da bude dobrovoljan i nastao kao ishod slobodne volje lica procenjene u kontekstu datih okolnosti.

3) Strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere i obezbede da se odredbe iz stava 1. ovog člana, takođe, primenjuju na dela počinjena nad bivšim, odnosno sadašnjim supružnicama ili partnerkama u skladu sa domaćim propisima.

Prinudni brak

Član 37.

1) Strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere i obezbede da prisiljavanje odraslog lica ili deteta da stupi u brak bude inkriminisano.

2) Strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere i obezbede da namamljivanje odraslog lica, odnosno deteta na teritoriju strane ili države, koja nije njena država boravišta, s ciljem prinude tog odraslog lica ili deteta da stupi u brak bude inkriminisano.

Genitalno sakaćenje žena

Član 38.

Strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere i obezbede da se sledeći vidovi namernog ponašanja inkriminišu:

a) obrezivanje, infibulacija ili bilo kakvo drugo sakaćenje celih, odnosno bilo kog dela ženskih malih i velikih usmina ili klitorisa;

b) prinuda i navođenje žena da se podvrgnu nekoj od radnji navedenih pod tačkom a) ovog člana;

c) podsticanje, prinuda, odnosno navođenje devojčice na neku od radnji navedenih pod tačkom a) ovog člana.

Prinudni abortus i prinudna sterilizacija

Član 39.

Strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere i obezbede da se inkriminišu sledeće namerne radnje:

- a) abortus žene bez njenog prethodnog i informativnog pristanka;
- b) operacija u svrhu ili uz ishod onemogućavanja prirodne reprodukcije kod žene bez njenog informativnog pristanka ili razumevanja procedure.

Seksualno uznemiravanje

Član 40.

Strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere i obezbede da svaki oblik neželjenog verbalnog, neverbalnog ili fizičkog ponašanja seksualne prirode u svrhu ili uz ishod povrede dostojanstva lica, posebno kada se stvara zastrašujuća, neprijateljska, degradirajuća, ponižavajuća, odnosno uvredljiva atmosfera bude predmet krivične ili druge pravne sankcije.

Pomaganje odnosno podstrekivanje i pokušaj

Član 41.

1) Ukoliko je počinjeno namerno, strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere i ustanove kao krivično delo pomaganje, odnosno podstrekivanje izvršenja krivičnih dela utvrđenih u čl. 33, 34, 35, 36, 37, 38. tačka a) i 39. Konvencije.

2) Ukoliko je počinjeno namerno, strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere i ustanove kao krivično delo pokušaj izvršenja krivičnih dela utvrđenih u čl. 35, 36, 37, 38. tačka a) i 39. ove konvencije.

Neprihvatljiva opravdanja za krivična dela, uključujući dela počinjena u ime takozvane „časti”

Član 42.

1) Strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere i obezbede da se u krivičnim postupcima, pokrenutim na osnovu svakog dela nasilja obuhvaćenog Konvencijom, kultura, običaji, religija, tradicija ili takozvana „čast” ne smatraju opravdanjem za takva dela. Tu posebno spadaju tvrdnje da je žrtva prekršila kulturne, verske, društvene ili tradicionalne norme ili običaje prikladnog ponašanja.

2) Strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere i obezbede da se ni jednom licu, koje nagovara dete da učini bilo koje delo navedeno u stavu 1. ovog člana, ne umanjí krivična odgovornost za počinjena dela.

Važenje krivičnih dela

Član 43.

Krivična dela utvrđena na osnovu ove konvencije važe nezavisno od prirode odnosa između žrtve i počinioca.

Nadležnost

Član 44.

1) Strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere i obezbede nadležnost nad svakim krivičnim delom iz ove konvencije, kada je delo počinjeno:

- a) na njihovoj teritoriji;
- b) na brodu koji plovi pod njihovom zastavom;
- c) u avionu registrovanom prema njihovom zakonu;
- d) od strane njihovog državljana;
- e) od strane lica, koje ima stalno boravište na njihovoj teritoriji.

2) Strane nastoje da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere i uspostave nadležnost nad svakim krivičnim delom utvrđenim na osnovu ove konvencije kada je ono učinjeno nad nekim njihovim državljaninom ili nad licem, koje ima stalno boravište na njihovoj teritoriji.

3) Kod sudskih postupaka za krivična dela utvrđena na osnovu čl. 36, 37, 38. i 39. ove konvencije, strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere i obezbede da njihova nadležnost ne bude uslovljena inkriminacijom dela na teritoriji na kojoj su počinjena.

4) Kod sudskih postupaka za krivična dela utvrđena na osnovu čl. 36, 37, 38. i 39. ove konvencije, strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere i obezbede da njihova nadležnost u pogledu stava 1. tač. d) i e) ovog člana ne bude uslovljena time da sudski postupak može biti pokrenut samo na osnovu prijave žrtve krivičnog dela ili dostavljanjem informacija države u kojoj je krivično delo počinjeno.

5) Strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere i ustanove nadležnost nad krivičnim delima utvrđenim na osnovu ove konvencije u slučajevima u kojima se navodni počinitelj nalazi na njihovoj teritoriji, a one ga ne isporučuju drugoj članici samo po osnovu njenog odnosno njegovog državljanstva.

6) Kada više od jedne strane ugovornice tvrdi da ima nadležnost nad krivičnim delom utvrđenim na osnovu ove konvencije, relevantne strane se, prema potrebi, međusobno konsultuju u smislu određivanja najprikladnije nadležnosti za taj postupak.

7) Ne dovodeći u pitanje opšta pravila međunarodnog prava, ova konvencija ne isključuje ni jednu krivičnu nadležnost neke strane, koju ona sprovodi u skladu sa svojim nacionalnim zakonodavstvom.

Sankcije i mere

Član 45.

1) Strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere i obezbede da krivična dela utvrđena na osnovu ove konvencije budu kažnjiva sankcijama, koje su delotvorne, srazmerne i koje odvrćaju od vršenja krivičnih dela, uzimajući u obzir njihovu ozbiljnost. Te sankcije obuhvataju, prema potrebi, lišavanje slobode, što može dovesti do ekstradicije.

- 2) Strane mogu da donesu druge mere u odnosu na počinioce, kao što su:
- praćenje, odnosno nadzor osuđenih lica;

– ukidanje prava na roditeljstvo, ukoliko se princip najboljeg interesa za dete ne može garantovati ni na koji drugi način, a što može da obuhvati i bezbednost žrtve.

Otežavajuće okolnosti

Član 46.

Ukoliko već na predstavljaju elemente krivičnog dela u skladu sa odgovarajućim odredbama nacionalnog zakonodavstva, strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere i obezbede da se sledeće okolnosti mogu uzeti u obzir za otežavajuće okolnosti prilikom određivanja kazne u vezi sa krivičnim delima utvrđenim na osnovu ove konvencije:

- a) krivično delo počinjeno nad bivšim ili sadašnjim supružnikom ili partnerkom u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom od strane člana porodice ili lica, koje živi zajedno sa žrtvom, odnosno lica, koje je zloupotrebilo svoj autoritet;
- b) ponovljeno krivično delo, odnosno srodno delo;
- c) krivično delo počinjeno nad licem, koje je postalo ugroženo usled određenih okolnosti;
- d) krivično delo počinjeno nad detetom ili u prisustvu deteta;
- e) krivično delo počinjeno od strane dvoje ili više udruženih lica;
- f) krivično delo kome je prethodilo ili ga je pratilo ekstremno nasilje;
- g) krivično delo počinjeno uz upotrebu oružja ili uz pretnju oružjem;
- h) krivično delo sa ozbiljnim fizičkim, odnosno psihičkim posledicama za žrtvu;
- i) da je počinitelj prethodno osuđivan za krivična dela slične prirode.

Presude druge strane ugovornice

Član 47.

Strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere i prilikom određivanja kazne uzmu u obzir pravosnažne presude druge strane ugovornice za krivična dela utvrđena na osnovu ove konvencije.

Zabrana procesa obaveznog alternativnog razrešenja sporova, odnosno određivanja kazne

Član 48.

1) Strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere i zabrane obavezno alternativno razrešenje sporova, uključujući medijaciju i pomirenje, u odnosu na sve oblike nasilja obuhvaćenih ovom konvencijom.

2) Ukoliko se odredi novčana kazna, strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere i obezbede da se povede računa o sposobnosti počinioca da ispuni svoje finansijske obaveze prema žrtvi.

VI. Istraga, sudski postupak, proceduralno pravo i zaštitne mere

Opšte obaveze

Član 49.

1) Uzimajući u obzir prava žrtve tokom svih faza krivičnog postupka, strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere i obezbede da se istrage i sudski postupci za sve vidove nasilja obuhvaćenih ovom konvencijom sprovede bez neopravdanog odlaganja.

2) U skladu sa osnovnim principima ljudskih prava i imajući u vidu razumevanje nasilja iz rodne perspektive, strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere i obezbede delotvornu istragu i sudski postupak krivičnih dela utvrđenih na osnovu ove konvencije.

Neposredni odgovor, prevencija i zaštita

Član 50.

1) Nudeći adekvatnu i neposrednu zaštitu žrtvama, strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere i obezbede da nadležni organi unutrašnjih poslova odgovore na sve vidove nasilja obuhvaćenih ovom konvencijom odmah i na prikladan način.

2) Uključujući i upotrebu preventivnih operativnih mera i prikupljanje dokaza, strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere i obezbede da se odgovorni organi unutrašnjih poslova uključe odmah i na prikladan način u prevenciju i zaštitu od svih oblika nasilja obuhvaćenih ovom konvencijom.

Procena rizika i upravljanje rizikom

Član 51.

1) Strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere i obezbede da svi relevantni organi obave procenu rizika od smrtnosti, ozbiljnosti situacije i rizika od ponavljanja nasilja s ciljem upravljanja rizikom, i ukoliko je neophodno, obezbede koordiniranu zaštitu i podršku.

2) Prilikom obavljanja procene iz stava 1. ovog člana, strane se obavezuju da predvide neophodne zakonodavne ili druge mere za sve faze istrage i primene zaštitnih mera u vezi sa pretpostavkom da počinioci dela nasilja obuhvaćenih ovom konvencijom poseduju vatreno oružje, odnosno imaju pristup vatrenom oružju.

Hitne mere zaštite

Član 52.

U situacijama neposredne opasnosti, strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere i obezbede da nadležni organi imaju ovlašćenje da izdaju nalog počiniocu nasilja u porodici da napusti mesto stanovanja žrtve ili ugroženog lica u dovoljnom vremenskom periodu i da zabrane počiniocu da povredi boravište, odnosno stupi u kontakt sa žrtvom ili ugroženim licem.

Mere zabrane prilaska odnosno zaštite

Član 53.

1) Strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere i obezbede da odgovarajuće mere zabrane prilaska, odnosno zaštite budu na raspolaganju žrtvama svih vidova nasilja obuhvaćenih Konvencijom.

2) Strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere i obezbede da mere zabrane prilaska, odnosno zaštite, koje se navode u stavu 1. ovog člana:

- budu dostupne za neposrednu zaštitu i bez nepotrebnih finansijskih ili administrativnih opterećenja za žrtvu;

- donose na određeni period ili dok se ne izmene, odnosno ukinu;

- tamo gde je neophodno, izdaju se na *ex parte* osnovi sa neposrednim dejstvom;

- budu dostupne nezavisno od sudskih postupaka ili uz druge sudske postupke;

- mogu da se uključe u naredne sudske postupke.

3) Strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere i obezbede da kršenja zabrane prilaska ili mere zaštite izrečene u skladu sa stavom 1. ovog člana budu predmet pravnih sankcija, koje su delotvorne, srazmerne i koje odvrćaju od vršenja krivičnih dela.

Istrage i dokazi

Član 54.

Strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere i obezbede da, tokom svakog parničnog, odnosno krivičnog sudskog postupka, dokazi, koji se odnose na seksualnu prošlost i ponašanje žrtve, budu prihvaćeni samo ukoliko je to relevantno i neophodno.

Postupci *ex parte* i po službenoj dužnosti

Član 55.

1) Strane obezbeđuju da istrage, odnosno sudski postupci za krivična dela utvrđena na osnovu čl. 35, 36, 37, 38. i 39. ove konvencije ne zavise u potpunosti od prijave ili žalbe, koju podnosi žrtva za krivično delo, koje je u potpunosti ili delimično počinjeno na teritoriji strane ugovornice, i da se postupak može nastaviti i ako žrtva povuče svoju izjavu, odnosno prijavu.

2) U skladu sa uslovima, koje propisuje njihovo nacionalno zakonodavstvo, strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere i obezbede mogućnost vladinim i nevladinim organizacijama i savetnicima, odnosno savetnicama u oblasti nasilja u porodici da pomognu i, odnosno ili daju podršku žrtvama, na njihov zahtev, tokom istrage i sudskog postupka u vezi sa krivičnim delima utvrđenim na osnovu ove konvencije.

Mere zaštite

Član 56.

1) Strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere i zaštite prava i interese žrtava, uključujući njihove posebne potrebe kao svedoka, u svim fazama istrage i sudskog postupka, a posebno:

a) obezbeđujući im zaštitu, kao i zaštitu za njihove porodice i svedoke, od zastrašivanja, odmazde i ponovljene viktimizacije;

b) obezbeđujući obaveštenost žrtava, barem u slučajevima kada žrtve i njihove porodice mogu biti u opasnosti, o bekstvu počinioca, odnosno privremenom ili trajnom puštanju na slobodu;

c) obaveštavajući žrtve, pod uslovima regulisanim nacionalnim propisima, o njihovim pravima i raspoloživim uslugama, o ishodu njihove žalbe, prijave, o opštem napretku istrage, odnosno postupka i o njihovoj ulozi u tome, kao i o ishodu njihovog slučaja;

d) omogućavajući žrtvama, da u skladu sa proceduralnim pravilima nacionalnog prava, budu saslušane, pruže dokaze i predstave svoje stanovište, potrebe i zabrinutost, neposredno ili preko posrednika, i da one budu uzete u razmatranje;

f) obezbeđujući žrtvama odgovarajuće usluge podrške tako da njihova prava i interesi budu propisno predstavljeni i uzeti u obzir;

g) obezbeđujući da mogu biti usvojene mere za zaštitu privatnosti i ugleda žrtve;

h) obezbeđujući da se, gde god je moguće, izbegne susret žrtava i počinilaca u prostorijama suda i organa unutrašnjih poslova;

i) obezbeđujući žrtvama nezavisne i stručne prevodioce kada su žrtve stranke u postupku, odnosno kada iznose dokaze;

j) omogućavajući žrtvama da svedoče, u skladu sa pravilima njihovog nacionalnog zakonodavstva, u sudnici bez prisustva ili barem bez prisustva navodnog počinioca, naročito korišćenjem odgovarajućih komunikacionih tehnologija, tamo gde su dostupne.

2) Prema potrebi, dete žrtva i dete svedok nasilja nad ženama i nasilja u porodici mora da dobije posebne mere zaštite, koje uzimaju u obzir princip najboljeg interesa za dete.

Pravna pomoć

Član 57.

Strane obezbeđuju pravo na pravnu pomoć i besplatnu pravnu pomoć žrtvama pod uslovima koje propisuje njihovo nacionalno zakonodavstvo.

Zastarelost

Član 58.

Strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere i obezbede da zastarevanje pokretanja sudskog postupka za krivična dela utvrđena u skladu sa čl. 36, 37, 38. i 39. ove konvencije, traje dovoljno dugo i srazmerno ozbiljnosti krivičnog dela, koje je u pitanju, i obezbede dovoljno vremena za efikasno pokretanje postupka nakon što žrtva dostigne punoletstvo.

VII. Migracije i azil

Boravišni status

Član 59.

1) U slučaju razvoda braka, odnosno veze i u smislu posebno teških okolnosti, strane se obavezuju da preuzmu neophodne zakonodavne ili druge mere i obezbede da žrtve, čiji boravišni status zavisi od supružnika, odnosno partnera u skladu sa njihovim nacionalnim zakonodavstvom, po zahtevu dobiju nezavisnu dozvolu boravka bez obzira na dužinu trajanja braka odnosno veze. Uslovi, koji se odnose na dodelu i trajanje nezavisne dozvole boravka utvrđuju se nacionalnim zakonodavstvom.

2) Strane se obavezuju da preuzmu neophodne zakonodavne ili druge mere i obezbede da žrtve mogu da dobiju obustavu postupka proterivanja pokrenutog u vezi boravišnog statusa, koji zavisi od supružnika, odnosno partnera u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom, i omoguće im da podnesu zahtev za samostalnu dozvolu boravka.

3) Strane se obavezuju da izdaju dozvolu boravka sa mogućnošću produženja žrtvama u jednoj od dve naredne situacije, odnosno u obe:

a) kada nadležni organ smatra da je njihov ostanak neophodan zbog njihove lične situacije;

b) kada nadležni organ smatra da je njihov ostanak neophodan u svrhu njihove saradnje sa nadležnim organima u istrazi odnosno krivičnom postupku.

4) Strane se obavezuju da preuzmu neophodne zakonodavne ili druge mere i obezbede da žrtve prinudnog braka dovedene u drugu zemlju u svrhu venčanja, a koje su zbog toga izgubile boravišni status u zemlji u kojoj inače borave, mogu ponovo da ostvare taj status.

Rodno zasnovani zahtevi za azil

Član 60.

1) Strane se obavezuju da preuzmu neophodne zakonodavne ili druge mere i obezbede da rodno zasnovano nasilje nad ženama može biti prepoznato kao oblik proganjanja u okviru značenja člana 1, A (2) Konvencije o statusu izbeglica iz 1951. godine, a kao vid ozbiljnog ugrožavanja, koje zahteva komplementarnu, odnosno subsidijarnu zaštitu.

2) Strane obezbeđuju da se izvrši rodno osetljivo tumačenje po svakom osnovu Konvencije i, u slučajevima gde se utvrdi da postoji strah od proganjanja po jednom ili više tih osnova, podnosiocima zahteva odobri izbeglički status u skladu sa primenjivim relevantnim instrumentima.

3) Strane se obavezuju da preuzmu neophodne zakonodavne ili druge mere i utvrde rodno osetljive procedure prijema i usluga podrške za lica, koja traže azil, kao i rodno osetljiva uputstva i procedure za azil, koje obuhvataju utvrđivanje izbegličkog statusa i zahtev za međunarodnom zaštitom.

Zabrana proterivanja, odnosno vraćanja (*non-refoulement*)

Član 61.

1) Strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere za poštovanje principa zabrane proterivanja, odnosno vraćanja u skladu sa postojećim obavezama po međunarodnom pravu.

2) Strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere i obezbede da žrtve nasilja nad ženama, kojima je potrebna zaštita, nezavisno od njihovog statusa ili boravišta, ne budu ni pod kojim uslovima vraćene ni u jednu zemlju u kojoj bi im životi bili ugroženi, odnosno gde bi mogli da budu podvrgnuti mučenju ili nehumanom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju.

VIII. Međunarodna saradnja

Opšti principi

Član 62.

1) U što većoj meri, strane se obavezuju da međusobno sarađuju u skladu sa odredbama ove konvencije, a kroz primenu odgovarajućih međunarodnih i regionalnih instrumenata saradnje u vezi parničnih i krivičnih pravnih pitanja, kao i na osnovu dogovora postignutih na bazi jedinstvenih ili recipročnih propisa u nacionalnim zakonodavstvima s ciljem:

a) sprečavanja, borbe i krivičnog gonjenja svih vidova nasilja obuhvaćenih ovom konvencijom;

b) zaštite i obezbeđenja pomoći žrtvama;

c) vršenja istrage, odnosno sprovođenja postupaka koji se odnose na krivična dela utvrđena na osnovu ove konvencije;

d) sprovođenja prevosnažnih parničnih i krivičnih presuda pravosudnih organa svake od strana, uključujući i mere zaštite.

2) Strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere i obezbede da žrtve krivičnog dela utvrđenog na osnovu ove konvencije i počinjenog na teritoriji neke od strana, a koja nije teritorija boravišta žrtve, mogu da podnesu žalbu pred nadležnim organima države svog boravišta.

3) Ukoliko se strani, koja pomoć uslovljava sporazumom, dostavi zahtev za uzajamnu pravnu pomoć u krivičnim pitanjima, ekstradiciji ili izvršenju parnične ili krivične presude od druge strane ove konvencije sa kojom nema potpisan takav sporazum, ova konvencija se može smatrati za pravni osnov uzajamne pravne pomoći u krivičnim pitanjima, ekstradiciji ili izvršenju parničnih, odnosno krivičnih presuda druge strane u odnosu na krivična dela utvrđena na osnovu ove konvencije.

4) Strane nastoje da uvrste, prema potrebi, sprečavanje i borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici u programe razvojne pomoći trećih država, što obuhvata i sklapanje bilateralnih i multilateralnih sporazuma sa trećim državama u pogledu olakšanja zaštite žrtava u skladu sa članom 18. stav 5. ove konvencije.

Mere koje se odnose na ugrožene osobe

Član 63.

Kada jedna strana, na osnovu raspoloživih informacija, ima opravdanu osnovu da veruje da je neko lice neposredno ugroženo od bilo kog krivičnog dela nasilja navedenog u čl. 36.–39. ove konvencije na teritoriji druge strane, podstiče se

strana, koja ima te podatke, da ih bez odlaganja prenese drugoj strani s ciljem obezbeđenja preduzimanja odgovarajućih mera zaštite. Tamo gde je to primenjivo, ti podaci moraju da obuhvate detalje o postojećim merama zaštite u korist ugroženih lica.

Informisanje

Član 64.

1) Strana, od koje su informacije tražene, ima obavezu da odmah obavesti stranu, koja je informacije tražila, o svim aktivnostima po ovom poglavlju. Strana, od koje su podaci traženi mora odmah da obavesti stranu koja traži podatke, o svim okolnostima koje onemogućavaju sprovođenje tražene radnje, odnosno ukoliko postoji verovatnoća da je znatno uspore.

2) Strana može, u okviru granica svog zakonodavstva, bez prethodnog zahteva, dostaviti drugoj strani informaciju, koju je dobila u okviru sopstvene istrage kada smatra da odavanje takve informacije može da pomogne drugoj strani u sprečavanju krivičnih dela utvrđenih na osnovu ove konvencije ili prilikom pokretanja ili sprovođenja istraga ili postupaka po pitanju tih krivičnih dela, a koja bi mogla da dovede do zahteva za saradnjom sa tom stranom u skladu sa ovim poglavljem.

3) Strana, koja dobije neku informaciju u skladu sa stavom 2. ovog člana, mora da prosledi takvu informaciju svojim nadležnim organima kako bi postupak mogao da bude sproveden ukoliko organi to smatraju prikladnim, odnosno kako bi ta informacija mogla da bude uzeta u obzir u odgovarajućim parničnim ili krivičnim postupcima.

Zaštita podataka

Član 65.

Lični podaci se čuvaju i koriste u skladu sa obavezama koje strane imaju prema Konvenciji o zaštiti lica u pogledu automatske obrade ličnih podataka (*ETS*, br.108).

IX. Mehanizam za praćenje

Ekspertska grupa za borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici

Član 66.

1) Ekspertska grupa za borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (u daljem tekstu: *GREVIO*) prati primenu ove konvencije kod strana ugovornica.

2) *GREVIO* čini najmanje 10, a najviše 15 članova, vodeći računa o rodnoj i geografskoj ravnoteži, kao i multidisciplinarnoj stručnosti. Članove, na mandat od četiri godine, uz mogućnost da jednom budu ponovo izabrani, bira Komitet strana Konvencije između kandidata koje nominuju strane, a koji su njihovi državljani.

3) Prvi izbor 10 članova održava se u periodu od jedne godine nakon stupanja na snagu ove konvencije. Izbor pet dodatnih članova obavlja se nakon 25. ratifikacije, odnosno pristupa.

4) Izbor članova *GREVIO* zasniva se na sledećim načelima:

a) članovi se biraju u skladu sa transparentnom procedurom iz redova lica visokog moralnog integriteta, poznatih po svojoj stručnosti u oblasti ljudskih prava, rodne ravnopravnosti, nasilja nad ženama i nasilja u porodici ili pružanja pomoći i

zaštite žrtava, odnosno, koji su pokazali stručno iskustvo u oblastima obuhvaćenim ovom konvencijom;

- b) bilo koja dva člana *GREVIO* ne mogu biti državljani iste države;
 - c) članovi treba da predstavljaju glavne pravne sisteme;
 - d) članovi treba da predstavljaju relevantne aktere i organe u oblasti nasilja nad ženama i nasilja u porodici;
 - e) članovi predstavljaju sami sebe i nezavisni su i nepristrasni u vršenju svojih funkcija i na raspolaganju su za efikasno izvršavanje svojih dužnosti.
- 5) Izbornu proceduru za članove *GREVIO* određuje Komitet ministara Saveta Evrope nakon konsultacija sa stranama i pribavljanja njihovog jednoglasnog odobrenja, u roku od šest meseci nakon stupanja na snagu ove konvencije.
- 6) *GREVIO* usvaja Poslovnik o radu.
- 7) Članovi *GREVIO* i drugi članovi delegacija, koji obavljaju državne posete u skladu sa članom 68. st. 9. i 14. ove konvencije, uživaju privilegije i imunitete utvrđene u Dodatku ove konvencije.

Komitet strana

Član 67.

- 1) Komitet strana se sastoji od predstavnika strana ugovornica ove konvencije.
- 2) Generalni sekretar Saveta Evrope saziva Komitet strana. Prvi sastanak Komiteta strana održava se u roku od godinu dana nakon stupanja na snagu ove konvencije radi izbora članova *GREVIO*. Nakon toga, sastaje se na zahtev jedne trećine strana, predsednika Komiteta strana odnosno generalnog sekretara.
- 3) Komitet strana usvaja Poslovnik o radu.

Postupak

Član 68.

- 1) U skladu sa upitnikom koji *GREVIO* pripremi, strane, preko generalnog sekretara Saveta Evrope, podnose izveštaj na razmatranje *GREVIO* o zakonodavnim i drugim merama kojima se primenjuju odredbe ove konvencije.
- 2) *GREVIO* razmatra podnet izveštaj u skladu sa stavom 1. ovog člana sa predstavnicima te strane.
- 3) Postupak procene koji sledi, deli se u cikluse, čije trajanje određuje *GREVIO*. Na početku svakog ciklusa, *GREVIO* bira posebne odredbe na kojima će zasnivati postupak procene i upućuje upitnik.
- 4) *GREVIO* određuje odgovarajuća sredstva za sprovođenje postupka praćenja, odnosno monitoringa. Naročito, može da donese upitnik za svaki ciklus procene koji služi kao osnova za postupak procene u vezi sa primenom Konvencije kod strana. Takav upitnik upućuje se svim stranama. Strane odgovaraju na taj upitnik, kao i na sve druge zahteve za informacijama od *GREVIO*.
- 5) *GREVIO* može da dobije informacije o primeni Konvencije od nevladinih organizacija i civilnog društva, kao i od državnih institucija za zaštitu ljudskih prava.

6) *GREVIO* mora dužnu pažnju da posveti postojećim podacima kod drugih regionalnih i međunarodnih instrumenata i organa u oblastima obuhvaćenih ovom konvencijom.

7) Prilikom donošenja upitnika za svaki ciklus procene, *GREVIO* dužnu pažnju posvećuje postojećim prikupljenim podacima i istraživanjima obavljenim kod strana u skladu sa članom 11. ove konvencije.

8) *GREVIO* može da dobije informacije o primeni Konvencije od komesara za ljudska prava Saveta Evrope, Parlamentarne skupštine i relevantnih specijalizovanih organa Saveta Evrope, kao i od drugih organa ustanovljenih međunarodnim instrumentima. Žalbe podnete tim organima i njihov ishod na raspolaganju su *GREVIO*.

9) *GREVIO* može, subsidijarno, da organizuje u saradnji sa državnim organima i uz pomoć nezavisnih nacionalnih eksperata, posete državama, ukoliko dobijene informacije nisu dovoljne, ili u slučajevima iz stava 14. ovog člana. Tokom tih poseta *GREVIO* mogu pomagati stručnjaci u određenim oblastima.

10) *GREVIO* priprema Nacrt izveštaja, koji sadrži analizu primene odredaba na kojima se ta procena zasniva, kao svoje sugestije i predloge, koji se odnose na to kako određena strana može da reši uočene probleme. Nacrt izveštaja se šalje na komentare strani koja se nalazi u postupku procene. *GREVIO* uzima u obzir komentare strane prilikom usvajanja Izveštaja.

11) Na osnovu svih prikupljenih podataka i komentara strana, *GREVIO* usvaja Izveštaj i zaključke, koji se odnose na mere koje određena strana preduzima u primeni odredbi ove konvencije. Ovaj izveštaj i zaključci šalju se strani na koju se odnose i Komitetu strana. Izveštaj i zaključci *GREVIO* objavljuju se nakon usvajanja, zajedno sa eventualnim komentarima dotične strane.

12) Ne dovodeći u pitanje postupak iz st. 1.–8. ovog člana, Komitet strana može da usvoji, na osnovu izveštaja i zaključaka *GREVIO*, preporuke koje se odnose na određenu stranu: (a) u vezi mera, koje treba preduzeti prilikom sprovođenja zaključaka *GREVIO* uz, ukoliko je neophodno, određivanje datuma za podnošenje informacija o njihovom sprovođenju; (b) s ciljem promovisanja saradnje sa tom stranom i korektne primene ove Konvencije.

13) Ukoliko dobije pouzdane informacije koje ukazuju na probleme koje je potrebno odmah rešiti s ciljem sprečavanja ili ograničavanja obima, odnosno broja ozbiljnih povreda Konvencije, *GREVIO* može da zahteva hitnu predaju Specijalnog izveštaja koji se odnosi na mere preduzete za sprečavanje ozbiljne, masovne, odnosno istrajne prakse nasilja nad ženama.

14) Uzimajući u obzir informacije, koje je podnela dotična strana, kao i sve druge pouzdane informacije koje su joj na raspolaganju, *GREVIO* može da naloži jednom ili više svojih članova da sprovedu istragu i hitno izveste *GREVIO*. Kada situacija nalaže i uz saglasnost strane, istraga može obuhvatati posetu na teritoriji te strane.

15) Nakon pregleda nalaza istrage, koja se navodi u stavu 14. ovog člana, *GREVIO* dostavlja te nalaze dotičnoj strani, prema potrebi, Komitetu strana i Komitetu ministara Saveta Evrope zajedno sa svim komentarima i preporukama.

Opšte preporuke

Član 69.

GREVIO može da usvoji, prema potrebi, opšte preporuke o primeni ove konvencije.

Učešće parlamenta u praćenju primene Konvencije

Član 70.

- 1) Nacionalni parlamenti strana pozvani su da učestvuju u praćenju preduzetih mera u primeni ove konvencije.
- 2) Strane podnose izveštaje *GREVIO* svojim nacionalnim parlamentima.
- 3) Parlamentarna skupština Saveta Evrope pozvana je da redovno prati primenu ove konvencije.

X. Odnos prema drugim međunarodnim instrumentima

Odnos prema drugim međunarodnim instrumentima

Član 71.

- 1) Ova konvencija ne utiče na obaveze, koje proizlaze iz drugih međunarodnih instrumenata kojih su strane ove konvencije sadašnje ili buduće strane ugovornice, a koje sadrže odredbe o pitanjima kojima se bavi ova konvencija.
- 2) Strane ove konvencije mogu da zaključuju međusobne bilateralne ili multilateralne sporazume u vezi sa pitanjima koje pokriva ova konvencija, a s ciljem dopune ili jačanja njenih odredaba, odnosno olakšavanja primene načela koja su u njoj sadržana.

XI. Izmene i dopune Konvencije

Izmene i dopune

Član 72.

- 1) Svi predlozi izmena i dopuna ove konvencije strane upućuju generalnom sekretaru, odnosno sekretarki Saveta Evrope, koji, odnosno koja ih prosleđuje državama članicama Saveta Evrope, svakoj potpisnici, svakoj strani, Evropskoj uniji, svakoj državi pozvanoj da potpiše ovu konvenciju u skladu sa odredbama člana 75, kao i svakoj državi pozvanoj da pristupi ovoj konvenciji u skladu sa odredbama člana 76. ove konvencije.
- 2) Komitet ministara Saveta Evrope razmatra predložene izmene i dopune i, nakon konsultacije sa stranama ove konvencije koje nisu članice Saveta Evrope, može da usvoji izmene i dopune većinom glasova u skladu sa članom 20. tačka d) Statuta Saveta Evrope.
- 3) Tekst svake izmene i dopune koju Komitet ministara Saveta Evrope usvoji u skladu sa stavom 2. ovog člana šalje se stranama na prihvatanje.
- 4) Sve izmene i dopune usvojene u skladu sa stavom 2. ovog člana stupaju na snagu prvog dana u mesecu posle isteka perioda od mesec dana nakon što sve strane obaveste generalnog sekretara o prihvatanju izmena i dopuna.

XII. Završne odredbe

Efekti Konvencije

Član 73.

Odredbe ove konvencije ne dovode u pitanje odredbe nacionalnog zakonodavstva i obavezujućih međunarodnih instrumenata koji su već na snazi,

odnosno mogu da stupe na snagu, a koji određuju ili bi mogli da odrede povoljnija prava za lica u sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici.

Rešavanje sporova

Član 74.

1) Strane u nekom sporu, koji može da nastane u vezi sa primenom ili tumačenjem odredbi ove konvencije, obavezuju se da prvo pokušaju da razreše spor pregovorima, pomirenjem, arbitražom, odnosno nekim drugim sredstvom mirnog rešavanja spora koji prihvate međusobnim dogovorom.

2) Komitet ministara Saveta Evrope može da uspostavi procedure za rešavanje sporova koje strane mogu da koriste u slučaju spora ukoliko se o tome slože.

Potpisivanje i stupanje na snagu

Član 75.

1) Ova konvencija otvorena je za potpisivanje državama članicama Saveta Evrope, nečlanicama koje su učestvovala u njenoj izradi i Evropskoj uniji.

2) Ova konvencija podleže ratifikaciji, prihvatanju, odnosno odobravanju. Instrumenti ratifikacije, prihvatanja, odnosno odobravanja deponuju se kod generalnog sekretara Saveta Evrope.

3) Ova konvencija stupa na snagu prvog dana u mesecu posle isteka perioda od tri meseca nakon dana kada je 10 potpisnica, među kojima najmanje osam članica Saveta Evrope, izrazilo pristanak na obavezivanje Konvencijom u skladu sa odredbama iz stava 2. ovog člana.

4) U pogledu svake države pomenute u stavu 1. ovog člana ili Evropske unije, a koja naknadno izrazi svoj pristanak na obavezivanje ovom konvencijom, Konvencija stupa na snagu prvog dana u mesecu posle isteka perioda od tri meseca nakon datuma deponovanja instrumenta kojim se ratifikuje, prihvata ili odobrava Konvencija.

Pristupanje Konvenciji

Član 76.

1) Nakon stupanja na snagu ove konvencije, Komitet ministara Saveta Evrope može, nakon konsultacija sa stranama Konvencije i njihovog jednoglasnog pristanka, pozvati bilo koju državu, koja nije članica Saveta Evrope i nije učestvovala u izradi Konvencije, da pristupi Konvenciji, većinskom odlukom u skladu sa članom 20. tačka d) Statuta Saveta Evrope i jednoglasnom odlukom ovlašćenih predstavnika strana zastupljenih u Komitetu ministara.

2) Kod svake države pristupnice Konvencija stupa na snagu prvog dana meseca posle isteka perioda od tri meseca nakon datuma deponovanja pristupnih instrumenta kod generalnog sekretara Saveta Evrope.

Teritorijalna primena

Član 77.

1) Svaka država ili Evropska unija može, u vreme potpisivanja ili prilikom deponovanja svog instrumenta ratifikacije, prihvatanja ili pristupanja, naznačiti teritoriju, odnosno teritorije na koje će se ova konvencija odnositi.

2) Svaka strana može u nekom kasnijem periodu putem izjave upućene generalnom sekretaru Saveta Evrope da proširi primenu ove konvencije na bilo koju drugu teritoriju naznačenu u izjavi, a za čije je međunarodne odnose nadležna, odnosno u čije ime je opunomoćena da preduzima mere. U pogledu takve teritorije, Konvencija stupa na snagu prvog dana u mesecu posle isteka perioda od tri meseca nakon dana prijema takve izjave od strane generalnog sekretara.

3) Svaka izjava u skladu sa st. 1. i 2. ovog člana može se, u pogledu teritorije naznačene u izjavi, povući putem notifikacije generalnom sekretaru Saveta Evrope. Povlačenje stupa na snagu prvog dana u mesecu posle isteka perioda od tri meseca nakon dana prijema takve notifikacije od strane generalnog sekretara.

Rezerve

Član 78.

1) Nikakve rezerve ne mogu se staviti u pogledu bilo koje odredbe ove konvencije, osim kao što je navedeno u stavovima 2. i 3. ovog člana.

2) Svaka država ili Evropska unija mogu da se, prilikom potpisivanja odnosno deponovanja svojih instrumenta za ratifikaciju, prihvatanje, odobrenje ili pristupanje, izjavom generalnom sekretaru Saveta Evrope, pozvati na svoje pravo da primenjuju ili ne primenjuju, samo u određenim slučajevima, odnosno pod određenim uslovima, odredbe iz:

- člana 30. stav 2;
- člana 44. st. 1. tačka e), i st. 3. i 4;
- člana 55. stav 1. u pogledu člana 35. po pitanju lakših krivičnih dela;
- člana 58. u pogledu čl. 37.–39;
- člana 59.

3) Izjavom upućenom generalnom sekretaru Saveta Evrope, svaka država ili Evropska unija, prilikom potpisivanja ili deponovanja instrumenta ratifikacije, prihvatanja, odobrenja ili pristupanja mogu da izjave kako rezervišu pravo da obezbede nekrivične sankcije umesto krivičnih sankcija za ponašanja koja se navode u članovima 33. i 34. ove konvencije.

4) Svaka strana može potpuno ili delimično da povuče rezervu putem izjave generalnom sekretaru Saveta Evrope. Takva izjava postaje punovažna od datuma prijema od strane generalnog sekretara.

Važnost i revizija rezervi

Član 79.

1) Rezerve opisane u članu 78. st. 2. i 3, važe pet godina od dana stupanja na snagu ove konvencije za svaku stranu koja ih uloži. Međutim, te rezerve mogu da se obnove za period iste dužine trajanja.

2) Osamnaest meseci pre dana isteka rezerve, generalni sekretar Saveta Evrope dostavlja strani obaveštenje o isteku perioda na koju se rezerve odnose. Ne kasnije od tri meseca pre isteka, strana obaveštava generalnog sekretara o produžetku, izmeni, odnosno povlačenju rezerve. U slučaju nedostatka obaveštenja od strane na koju se rezerve odnose, generalni sekretar obaveštava tu stranu da smatra da je rezerva automatski produžena na period od šest meseci. Ukoliko strana ne obavesti generalnog sekretara o svojoj nameri da produži, odnosno izmeni svoju rezervu pre isteka i tog vremena od šest meseci, dolazi do ukidanja rezerve.

3) Ukoliko strana stavi rezervu u skladu sa članom 78. st. 2. i 3, u obavezi je da, pre nego što je obnovi ili po nekom zahtevu, podnese objašnjenje *GREVIO* o opravdanom osnovu za njeno produženje.

Otkazivanje

Član 80.

1) Svaka strana može u svakom trenutku otkazati ovu konvenciju notifikacijom generalnom sekretaru Saveta Evrope.

2) Takvo otkazivanje stupa na snagu prvog dana u mesecu posle isteka perioda od tri meseca nakon dana prijema notifikacije od strane generalnog sekretara.

Notifikacija

Član 81.

Generalni sekretar Saveta Evrope obaveštava države članice Saveta Evrope, države nečlanice koje su učestvovala u izradi Konvencije, sve potpisnice, sve strane, Evropsku uniju i sve države pozvane da pristupe Konvenciji o:

- a) svakom potpisivanju;
- b) deponovanju svakog instrumenta ratifikacije, prihvatanja, odobrenja ili pristupanja;
- c) svakom datumu stupanja na snagu ove konvencije u skladu sa čl. 75. i 76. ove konvencije;
- d) svakoj izmeni i dopuni usvojenoj u skladu sa članom 72. ove konvencije, kao i datumu kada takva izmena, odnosno dopuna stupa na snagu;
- e) svakoj rezervi i povlačenju rezervi u skladu sa članom 78. ove konvencije;
- f) svakom otkazivanju u skladu sa članom 80. ove konvencije;
- g) svakom drugom činu, notifikaciji, odnosno predstavi koja se odnosi na ovu konvenciju.

Kao potvrdu toga dole potpisani, ovlašćeni za potpis, potpisali su ovu konvenciju.

U Istanbulu, 11. maja 2011. godine, na engleskom i francuskom jeziku, oba teksta jednake važnosti, u jednom primerku koji se deponuje u arhivu Saveta Evrope. Generalni sekretar Saveta Evrope šalje overene kopije svakoj državi članici Saveta Evrope, državama nečlanicama, koje su učestvovala u izradi Konvencije, Evropskoj uniji i svakoj državi, koja je pozvana da pristupi ovoj konvenciji.

Dodatak – Privilegije i imuniteti (član 66.)

1) Ovaj dodatak odnosi se na članove *GREVIO* pomenute u članu 66. Konvencije, kao i na druge članove delegacija u državnim posetama. U svrhu ovog dodatka, sintagma „drugi članovi delegacija u državnim posetama” obuhvata nezavisne nacionalne eksperte i stručnjake, koji se navode u članu 68. stav 9. ove konvencije, zaposlene u Savetu Evrope i prevodioce, koje angažuje Savet Evrope u pratnji *GREVIO* tokom državnih poseta.

2) Članovi *GREVIO* i drugi članovi delegacija u državnim posetama, prilikom obavljanja funkcija, koje se odnose na pripremu i sprovođenje državnih poseta, kao i

kasnijih poseta, a koji putuju u vezi sa tim funkcijama, uživaju sledeće privilegije i imunitete:

a) imunitet od ličnog hapšenja ili pritvora i od oduzimanja ličnog prtljaga, kao i imunitet od svakog sudskog postupka u pogledu reči koje izgovore, odnosno napišu i svih postupaka koje učine u službenom svojstvu;

b) izuzeće od svih ograničenja njihove slobode kretanja na izlasku i ulasku u svoju zemlju boravka, pri ulasku i izlasku iz zemlje u kojoj obavljaju svoju funkciju, kao i od registracije predviđene za strance u zemlji koju posećuju, odnosno kroz koju prolaze obavljajući svoju funkciju.

3) U toku putovanja radi obavljanja svojih funkcija, članovima *GREVIO* i drugim članovima delegacije u državnoj poseti, po pitanjima carinske i devizne kontrole, dodeljuju se iste olakšice kao i one koje se dodeljuju predstavnicima stranih državnih delegacija na privremenoj službenoj dužnosti.

4) Dokumenta koja se odnose na procenu primene Konvencije u posedu članova *GREVIO* i drugih članova delegacije u državnoj poseti uživaju nepovredivost ukoliko se odnose na aktivnost *GREVIO*. Zvanična prepiska *GREVIO*, odnosno zvanična komunikacija članova *GREVIO* i drugih članova delegacije u državnoj poseti ne podleže zadržavanju, odnosno cenzuri.

5) Da bi članovima *GREVIO* i drugim članovima delegacije u državnoj poseti obezbedili potpunu slobodu govora i potpunu nezavisnost u obavljanju svojih dužnosti, imunitet od sudskog postupka u odnosu na izgovorene ili napisane reči i prema svim postupcima koje učine obavljajući svoje dužnosti, ostaje na snazi čak i kada lica o kojima se radi nisu više angažovana u obavljanju takvih dužnosti.

6) Privilegije i imunitet dodeljuju se licima pomenutim u stavu 1. ovog dodatka s ciljem očuvanja nezavisnosti pri obavljanju funkcija u interesu *GREVIO*, a ne u njihovu ličnu korist. Generalni sekretar Saveta Evrope se obavezuje da ukine imunitet licima iz stava 1. ovog dodatka u svakom slučaju u kojem, po njegovom, odnosno njenom mišljenju, imunitet ometa izvršenje pravde i tamo gde ukidanje imuniteta ne dovodi u pitanje interese *GREVIO*.

Član 3.

Prilikom deponovanja instrumentata za potvrđivanje Republika Srbija, u smislu člana 78. stav 2. al. 1. i 2. Konvencije Saveta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici, stavlja rezervu sledeće sadržine:

„Republika Srbija zadržava pravo da ne primenjuje odredbe člana 30. stav 2. i člana 44. stav 1. tačka e) i st. 3. i 4. Konvencije, dok ne izvrši usaglašavanje unutrašnjeg krivičnog zakonodavstva sa navedenim odredbama Konvencije.”

Član 4.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije – Međunarodni ugovori”.

O B R A Z L O Ž E N J E

I. USTAVNI OSNOV

Ustavni osnov za donošenje ovog zakona sadržan je u članu 97. tačka 1. i članu 99. stav 1. tačka 4. Ustava Republike Srbije („Službeni glasnik RS”, broj 98/06), kojima je propisano da je Republika Srbija, pored ostalog, nadležna za uređivanje položaja i odnosa sa međunarodnim organizacijama, odnosno da Narodna skupština potvrđuje međunarodne ugovore kad je zakonom predviđena obaveza njihovog potvrđivanja.

II. RAZLOZI ZA POTVRĐIVANJE KONVENCIJE

Republika Srbija je, 4. aprila 2012. godine, potpisala Konvenciju Saveta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (*CAHVIO*) u skladu (u daljem tekstu: Konvencija) sa Nacionalnom strategijom za sprečavanje i suzbijanje nasilja nad ženama u porodici i u partnerskim odnosima („Službeni glasnik RS”, broj 27/11), koju je Vlada usvojila 1. aprila 2011. godine. Jedan od ciljeva te strategije je da se stvore normativne pretpostavke za funkcionisanje nacionalnih mehanizama za sprečavanje i kažnjavanje počinitelaca nasilja u porodici i nasilja nad ženama, kao i da se obezbede efikasne mere zaštite i pružanja pomoći žrtvama takvog nasilja. Osim navedenog, potpisivanje Konvencije saglasno je i sa Nacionalnom strategijom za poboljšanje položaja žena i unapređivanje rodne ravnopravnosti („Službeni glasnik RS”, broj 15/09) i Akcionim planom uz ovu strategiju („Službeni glasnik RS”, broj 67/10).

S tim u vezi, potvrđivanje Konvencije predstavlja sledeći korak u ostvarivanju opšteg cilja u Republici Srbiji, odnosno eliminaciji nasilja nad ženama, a naročito u porodici, kao standarda ponašanja i zaštite ljudskih prava. Osim toga, donošenjem Zakona o potvrđivanju Konvencije ojačala bi se pozicija organa Republike Srbije u reafirmaciji principa i odredbi sadržanih u Zakonu o ravnopravnosti polova („Službeni glasnik RS”, broj 104/09). Potvrđivanje Konvencije predviđeno je Planom Vlade za 2013. godinu i Nacionalnim programom usvajanja propisa Evropske unije (NPAA) za period 2013–2016. godina. Za 2013. godinu planirana je i izrada Akcionog plana za primenu Nacionalne strategije za sprečavanje i suzbijanje nasilja nad ženama u porodici i u partnerskim odnosima.

Stoga je ministar rada, zapošljavanja i socijalne politike obrazovao, Rešenjem 119-01-1/2013-01 od 31. januara 2013. godine, Radnu grupu za pripremu teksta Nacrta zakona o potvrđivanju Konvencije Saveta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici. Tokom februara i marta 2013. godine, Radna grupa je održala dve sednice na kojima je pregledala prevod teksta Konvencije na srpski jezik, koji je izradila Uprava za rodnu ravnopravnost Ministarstva rada, zapošljavanja i socijalne politike, i utvrdila zvanični prevod teksta ovog međunarodnog/regionalnog sporazuma čime su se stekli uslovi da bude upućen u dalju proceduru shodno Zakonu o zaključivanju i izvršavanju međunarodnih ugovora („Službeni list SFRJ”, br. 55/78, 2/89 i 47/89).

Članom 1. potvrđuje se Konvencija Saveta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (*CAHVIO*), koja je usvojena 11. maja 2011. godine u Istanbulu tokom predsedavanja Republike Turske Savetom Evrope.

Član 2. Zakona o potvrđivanju Konvencije Saveta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici sadrži originalni tekst Konvencije na engleskom jeziku sa prevodom na srpski jezik.

Konvencija se poziva na sledeće usvojene sporazume u okviru Saveta Evrope (SE), koje je Republika Srbija već potvrdila, odnosno:

- Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (*ETS* br. 5 1950) i njene protokole;
- Evropsku socijalnu povelju (*ETS* br. 35, 1961, revidiranu 1996, *ETS* br. 163);
- Konvenciju SE o borbi protiv trgovine ljudima (*ETS* br. 197, 2005);
- Konvenciju SE o zaštiti dece od seksualnog iskorišćavanja i seksualnog zlostavljanja (*ETS* No. 201, 2007);
- Konvenciju o zaštiti lica u pogledu automatske obrade ličnih podataka (*ETS*, br. 108).

Republika Srbija je strana ugovornica svih univerzalnih pravnih instrumentata, koji se navode u Konvenciji, i to:

- Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima (1966);
- Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima (1966);
- Konvencije Ujedinjenih nacija o eliminisanju svih oblika diskriminacije žena (*CEDAW*, 1979) i Fakultativnog protokola uz Konvenciju (1999), kao i Opšte preporuke br.19 Komiteta za eliminaciju svih oblika diskriminacije žena o nasilju nad ženama (Komiteta *CEDAW*);
- Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima deteta (1989) i Fakultativnih protokola uz Konvenciju (2000);
- Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima osoba sa invaliditetom (2006);
- IV Ženevske konvencije, koja se odnosi na zaštitu civila u vreme rata (1949) i Dopunske protokole I i II (1977) uz te konvencije;
- implicitno, Konvencije o statusu izbeglica (1951).

Osim njih, Konvencija ima u vidu i Rimski statut Međunarodnog krivičnog suda (2002) i sledeće preporuke Saveta ministara država članica SE: Preporuku *Rec(2002)5* o zaštiti žena od nasilja, Preporuku *CM/Rec(2007)17* o standardima i mehanizmima rodne ravnopravnosti, Preporuku *CM/Rec(2010)10* o ulozi žena i muškaraca u prevenciji i razrešenju sukoba i izgradnji mira.

Konvencija, koja se potvrđuje ovim zakonom, predviđa reafirmaciju principa jednakosti i nediskriminacije, dužnosti strana ugovornica da, u potpunoj posvećenosti (*due diligence*) pristupe nacionalnoj implementaciji Konvencije i izradi rodno osetljivih politika i da, pri tom, obavezno sarađuju sa nevladinim organizacijama i civilnim društvom. Zahteva se rad na prevenciji nasilja nad ženama i nasilja u porodici, zaštitnim merama i podršci uz formiranje sigurnih kuća, SOS telefona i specijalizovanih usluga podrške sa naročitim naglaskom na decu žrtve tog nasilja i decu kao svedoke takvog nasilja.

Posebno se strane ugovornice obavezuju da *naznače ili formiraju jedno ili više zvaničnih tela nadležnih za: koordinaciju, sprovođenje, praćenje i procenu politika i mera za sprečavanje i borbu protiv svih vidova nasilja obuhvaćenih ovom Konvencijom. Obaveza ovih tela je da koordinirano prikupljaju podatke (...) vrše analizu i objavljuju rezultate. (...) Strane obezbeđuju da zvanično naznačena ili formirana tela (...) imaju kapacitet za neposrednu komunikaciju i održavanje veza sa odgovarajućim telima drugih članica* (član 10).

U poglavlju Materijalno krivično pravo (čl. 29–48), zahteva se, ukoliko to do sada nije učinjeno, inkriminacija sledećih krivičnih dela utvrđenih ovom konvencijom:

- psihičko nasilje (član 33);
- proganjanje (*stalking*) (član 34);
- fizičko nasilje (član 35);
- seksualno nasilje, uključujući silovanje (član 36);
- prinudni brak (član 37);
- genitalno sakaćenje žena (član 38);
- prinudni abortus i prinudna sterilizacija (član 39);
- seksualno uznemiravanje (član 40);
- pomaganje odnosno podstrekivanje i pokušaj (član 41).

Strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere i obezbede da se u krivičnim postupcima pokrenutim na osnovu svakog dela nasilja obuhvaćenog Konvencijom – kultura, običaji, religija, tradicija ili takozvana „časť“ ne smatraju opravdanjem za takva dela. Tu posebno spadaju tvrdnje da je žrtva prekršila kulturne, verske, društvene ili tradicionalne norme ili običaje prikladnog ponašanja (član 42).

U okviru poglavlja VI. Istraga, sudski postupak, proceduralno pravo i zaštitne mere (čl. 49–58) regulišu se postupci:

- neposrednog odgovora, prevencije i zaštite (član 50);
- procene rizika i upravljanja rizikom (član 51);
- hitne mere zaštite (član 52);
- mere zabrane prilaska odnosno zaštite (član 53);
- istrage i dokazi povodom seksualne prošlosti i ponašanja žrtve (član 54);
- postupci *ex parte* i po službenoj dužnosti (član 55);
- pravna pomoć (član 57);
- zastarelost (član 58).

Strane ugovornice su obavezne da revidiraju svoje propise oko boravišnog statusa tražilaca azila, odnosno azilanata (*asylum-seekers*), ali i da razvijaju široku i intezivnu međunarodno pravnu saradnju na tom polju.

Jedno posebno poglavlje (IX) i dodatak Konvencije posvećeni su mehanizmima za regionalno/SE praćenje primene Konvencije. S tim u vezi, predviđeno je formiranje Ekspertska grupe za borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (*GREVIO*), koja ima 10, odnosno 15 članova, državljana zemalja članica SE, i nadležnosti zasnovane na principima: nepristrasnosti, stručnosti i multidisciplinarnosti. *GREVIO* može obavljati posete pojedinim državama članicama SE u kojima proceni da je došlo do neželjenih odstupanja od primene Konvencije, a njemu države članice SE podnose izveštaje iz delokruga Konvencije. *GREVIO* kontroliše Komitet strana, koji se ustanovljava takođe na osnovu ove konvencije. Članovi te grupe uživaju privilegije i imunitet dok obavljaju i sprovode aktivnosti regulisane Konvencijom.

Član 3. sadrži tekst rezerve, koju je Republika Srbija uložila potpisivanjem Konvencije Saveta Evrope o sprečavanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici 4. aprila 2012. godine. Predlagač teksta rezerve bilo je, u formi mišljenja upućenog Upravi za rodnu ravnopravnost tadašnjeg Ministarstva rada i socijalne politike 8. septembra 2011. godine, bivše Ministarstvo pravde. Sadašnje Ministarstvo pravde i državne uprave se, na zahtev Uprave za rodnu ravnopravnost Ministarstva rada,

zapošljavanja i socijalne politike 2012-145 od 1. novembra 2012. godine, svojim dopisom 337-00-102/2012-05 od 19. novembra 2012.godine – izjasnilo da ostaje pri toj rezervi.

Član 4. Zakona predviđa da ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku RS – Međunarodni ugovori”.

III. FINANSIJSKA SREDSTVA POTREBNA ZA SPROVOĐENJE KONVENCIJE

Za primenu Konvenciji Saveta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici nije potrebno obezbediti dodatna finansijska sredstva iz budžeta Republike Srbije za 2013. godinu.